

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU

24. DÖNEM 4. YASAMA YILI
FAALİYET RAPORU

OCAK 2015

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU
24. DÖNEM 4. YASAMA YILI FAALİYET RAPORU

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat EŞitliği Komisyonu tarafından yayımlanmıŐtır.

Bu kitabın dağıtımı TBMM Kadın Erkek Fırsat EŞitliği Komisyonu tarafından yapılmaktadır.

Yayın No: 15

Adres: TBMM Kadın Erkek Fırsat EŞitliği Komisyonu
06543 Bakanlıklar ANKARA

Tel: 0 312 420 58 00-01
0 312 420 52 95-98

Faks: 0 312 420 52 97

E-posta: kefek@tbmm.gov.tr

URL: <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/index.htm>

Hazırlayanlar: Gökalp İZMİR, Sezen CİVELEK, Cemil DİNMEZPINAR, Rabia ARABACI KARİMAN, Tuncay GÜN

Baskı: TBMM Basımevi, Ankara, 2015

<http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/index.htm>

adresinden yayınlarımıza ulaşabilirsiniz.

SUNUŞ

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, 24 Mart 2009 tarihinde yürürlüğe giren 5840 sayılı Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanunu ile kurulmuş ve Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesi ve ayrımcılıkla mücadelede önemli bir kurumsal boşluğu doldurmuştur.

Komisyonumuz, 5840 sayılı Kanun’un beşinci maddesi gereği, her yasama yılı sonunda o yasama yılında gerçekleştirdiği faaliyetleri rapor halinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunmaktadır. Her yasama yılı sonunda hazırlanan faaliyet raporları sayesinde, Komisyonumuzun faaliyetleri, tüm bakanlıklar ve Başbakanlık ile toplumsal cinsiyet eşitliği alanında çalışan sivil toplum örgütleri ile de açık bir şekilde paylaşılmaktadır. 24. Yasama Dönemi 4. Yasama Yılına ilişkin faaliyet raporumuz da bu amaçla hazırlanmıştır. Bu faaliyet raporu, Komisyonumuzun çalışmalarına ilişkin hem Türkiye Büyük Millet Meclisini ve diğer kamu kurumlarını hem de toplumsal cinsiyet eşitliği alanında çalışan sivil toplum örgütleri ile üniversitelerin kadın çalışmaları merkezlerini bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

Komisyonumuzun görev ve yetkileri ile çalışma usulleri 5840 sayılı Komisyonumuzun kuruluş Kanunu’nda ve TBMM İçtüzüğünde düzenlenmektedir. Komisyonumuzun temel görevi, kendi ihtisas alanında esas veya tali olarak havale edilen işlerin görüşülmesidir. Komisyonumuza havale edilen kanun tasarı ve teklifleri, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları bağlamında incelenerek görüşülmektedir. Geçtiğimiz yasama yılında da Komisyonumuza 45 kanun tasarı ve teklifi tali olarak havale edilmiş, 2 kanun tasarı ve 7 kanun teklifi görüşülerek Komisyonumuzun görüşü esas komisyona bildirilmiştir.

Komisyonumuzun diğer bir görevi de kadın erkek eşitliğinin ihlaline ve toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığa dair iddialar ile ilgili başvuruların incelenmesidir. Komisyonumuza iletilen başvurular ilgili kurumlara iletilmekte ve başvuru sahibine, yapılan

işlem ve başvurunun sonucu hakkında bilgi verilmektedir. Geçtiğimiz yasama yılında Komisyonumuza iletilen başvuruların ivedilikle çözüme ulaştırılması konusunda son derece özenli ve dikkatli davranılmıştır.

Kanun'da belirtilen görevlerin yanı sıra, Komisyonumuz kurulduğu günden bu yana alt komisyonlar kurarak görev alanına giren ve öncelikli çözüm bekleyen toplumsal sorunlar hakkında çalışmalar yapmaktadır. Alt komisyonlar, ele aldıkları konuyu tüm tarafların katılımıyla detaylı bir şekilde irdelemekte, yurt içi ve yurt dışında çalışabilmektedirler. Alt komisyonlar çalışmalarını bir rapor halinde tamamlayarak sunmakta, rapor Komisyon'da görüşüldükten sonra bastırılarak dağıtılmaktadır. Geçtiğimiz yasama yılında da Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme konulu Alt Komisyon, raporunu tamamlamış, Komisyon tarafından görüşülerek kabul edilen rapor bastırılarak tüm taraflarla paylaşılmıştır.

Komisyonumuz; kamu kurumları, üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve uluslararası kuruluşlarla da yakın iş birliği içinde çalışmakta; Komisyon toplantıları ve diğer Komisyon faaliyetlerine farklı kesimlerin katılımını önemsemektedir. Aynı şekilde, Komisyon farklı kurum ve kuruluşların çalışmalarına da katılmaktadır. Komisyon üyeleri ve uzmanları tarafından diğer kurum ve kuruluşlarla gerçekleştirilen faaliyet ve çalışmalara raporumuzda yer verilmiştir.

Diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliğimiz kapsamında Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesi ve kadının statüsünün iyileştirilmesi yolunda Komisyonumuz son yıllarda önemli projeler yürütmüş ve başka kurumlarca yürütülen projelere katkı sağlamıştır. Komisyonumuzun son üç yıldır BM Kadın Birimi ve BM Kalkınma Ajansı ile birlikte yürüttüğü son derece kapsamlı bir proje olan "Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Sağlamaya Yönelik Ortamın Teşvik Edilmesi Projesi" Ağustos ayı içerisinde tamamlamıştır. Projenin kapanış toplantısı 4 Haziran 2014 tarihinde TBMM Başkanı Cemil Çiçek, Kalkınma Bakanı Cevdet Yılmaz, Komisyon üyeleri ile kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Üç yıl süren bu projeye ilişkin ayrıntılı bilgiler raporda paylaşılmıştır. Bunun dışında dâhil olunan diğer kurumlara ait projelerin faaliyetleri de raporumuzda yer almaktadır. Komisyonumuz, önümüzdeki dönemde gerçekleştirilecek uluslararası projelere ilişkin çalışmalarını sürdürmektedir.

Komisyonumuzun 24. Yasama Dönemi 4. Yasama Yılında gerçekleştirdiği faaliyetleri değerlendiren faaliyet raporunun Komisyona ilişkin bilgi ihtiyacını karşılayacağını umuyoruz.

Son olarak, yapmış olduğumuz çalışmalarda desteğini bizden esirgemeyen Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na, özverili çalışmalarıyla Komisyonumuza güç katan tüm komisyon üyesi milletvekillerine ve Komisyonumuzda görev yapan çalışma arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Azize Sibel GÖNÜL
Kocaeli Milletvekili
Komisyon Başkanı

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM	1
KOMİSYON HAKKINDA GENEL BİLGİLER	1
1. Komisyonun Misyon ve Vizyonu	1
2. Komisyonun Görev ve Yetkileri	1
3. Komisyonun Çalışma Yöntemi	2
4. Komisyona İlişkin Bilgiler	2
4.1. Komisyonun Oluşumu	3
4.2. Komisyon Çalışanları	4
İKİNCİ BÖLÜM	5
KOMİSYONUN ÇALIŞMALARI	5
1. Komisyon Toplantıları.....	5
1.1. 3 Ekim 2013 tarihli 23. Toplantı.....	5
1.2. 23 Ekim 2013 tarihli 24. Toplantı.....	5
1.3. 14 Ocak 2014 tarihli 25. Toplantı.....	5
1.4. 13 Şubat 2014 Tarihli 26. Toplantı.....	6
1.5. 22 Nisan 2014 Tarihli 27. Toplantı.....	6
1.6. 20 Mayıs 2014 Tarihli 28. Toplantı	6
1.7. 5 Haziran 2014 Tarihli 29. Toplantı.....	7
2. Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Konulu Komisyon Raporu	7
3. Komisyonun Yurtiçi Faaliyetleri	13
3.1. Kadınların Yetki Ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılımı TAIEX Çalıştayı (2-3 Aralık 2013 İzmir).....	13
3.2. Kamu Politikaları, Yerel Yönetimler, Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: Kadın Dostu Kentler, Türkiye Örneği Toplantısı (26 Eylül 2014 İstanbul).....	21
4. Komisyonun Yurt Dışı Ziyaretleri	22
4.1. İslam İş Birliği Teşkilatı ile Muhtemel İş Birliği Teknik Toplantısı (9 Kasım 2013 Cidde).....	22
4.2. Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu Toplantısı (10-12 Mart 2014 New York).....	28
4.3. Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM) ve Gateway House: Indian Council On Global Relations Adlı Düşünce Kuruluşu'nun Mumbai Ortak Programı (12-15 Mart 2014 Mumbai)	34
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	37
KOMİSYONUN YÜRÜTTÜĞÜ VE KATILDIĞI PROJELER	37
1. Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği için Elverişli Ortamın Geliştirilmesi Ortak Programı	37

2. Kadınlar için Daha Çok ve Daha İyi İşler: Türkiye'de İnsana Yakışır İş için Kadınların Güçlendirilmesi Projesi	43
2.1. Ulusal Teknik Ekip 1. Toplantısı (26 Haziran 2014)	44
2.2. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadın İstihdamı Eğitim Semineri (2-6 Eylül 2014 - Torino)	44
2.3. Ulusal Teknik Ekip 2. Toplantısı (18 Eylül 2014)	50
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	51
KOMİSYONA YAPILAN BAŞVURULAR	51
BEŞİNCİ BÖLÜM	53
KOMİSYONA HAVALİ EDİLEN TASARI VE TEKLİFLER	53

BİRİNCİ BÖLÜM

KOMİSYON HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1. Komisyonun Misyon ve Vizyonu

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun misyonu; kadın haklarının korunması ve geliştirilmesini sağlamak, kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik ülkemizde ve uluslararası alandaki gelişmeleri izleyerek bu gelişmeler konusunda Türkiye Büyük Millet Meclisini (TBMM) bilgilendirmektir.

Komisyonun vizyonu ise; kadın erkek fırsat eşitliğine ilişkin sorunların gerek yasal düzeyde gerek uygulamada iyileştirilmesini sağlayarak etkili bir parlamenter denetim sağlamaktır.

2. Komisyonun Görev ve Yetkileri

Komisyonun görevleri, 5840 sayılı Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanununun üçüncü maddesinde düzenlenmiştir.

Buna göre Komisyonun görevleri şunlardır:

- Kendisine esas veya tali olarak havale edilen işleri görüşmek, TBMM Başkanlığının talebi üzerine ya da istenildiğinde TBMM Başkanlığına sunulan kanun tasarı ve teklifleri ile kanun hükmünde kararnamelerin kadın erkek eşitliği konusunda Anayasaya, uluslararası gelişmelere ve yükümlülöklere uygunluğunu inceleyerek ihtisas komisyonlarına görüş sunmak.

- Her yasama yılının sonunda Türkiye'deki kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik gelişmelere ve Komisyonun o yılı faaliyetlerine ilişkin bir değerlendirme raporu hazırlamak ve bunu TBMM'ye sunmak.

- Kadın hakları ile kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik olarak diğler ölkelerdeki ve uluslararası kuruluşlardaki gelişmeleri takip etmek, gerektiğinde yurt dışında incelemelerde bulunmak ve bu gelişmeler konusunda TBMM'yi bilgilendirmek.

- Kadın erkek eşitliği konusunda TBMM'nin çalışmalarına ilişkin gerekli bilgi ve dokümanları temin etmek.

- Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların kadın erkek eşitliği ve kadın hakları konusundaki hükümleri ile Anayasa ve diğler ulusal mevzuat arasında uyum sağlamak için yapılması gereken değışiklikleri ve düzenlemeleri belirlemek.

- TBMM Başkanlığınca havale edilen kadın erkek eşitliğinin ihlaline ve toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığa dair iddialar ile ilgili başvuruları incelemek ve gerekli gördüğü hâllerde ilgili mercilere iletmek.

- Kadın erkek eşitliği konusunda kamuoyunu bilgilendirici etkinlikler yapmak.

Komasyon, görevlerini yerine getirirken genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile gerçek ve tüzel kişilerden kanunlarda öngörülen usullere uyarak bilgi istemek ve ilgililerini çağırarak bilgi almak yetkisine sahiptir. Ayrıca görev alanıyla ilgili faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları, niversiteler, sivil toplum örgütleri ile kamu kurumu niteliindeki meslek kuruluşlarının çalışmalarından yararlanabilir. Komasyon, gerekli gördüğünde uygun bulacağı uzmanların bilgisine başvurabilir ve Ankara dışında da çalışabilir.

3. Komasyonun alışma Yöntemi

Komasyon çalışmalarını 25.02.2009 tarihli ve 5840 sayılı Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komasyonu Kanunu ve TBMM İçtüzüğü hükümlerine göre sürdürmektedir.

Komasyon ye tam sayısının en az üçte biri ile toplanmakta ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar vermektedir. Ancak karar yeter sayısı hiçbir Şekilde ye tam sayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz.

Komasyon, toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin önemli bulduğu konularda alt komasyon kurarak ayrıntılı çalışmalar yapar. Kurulan alt komasyon çalışma süresi boyunca ilgili kamu idareleri, sivil toplum örgütleri ve akademisyenlerden bilgi alır, gerektiğinde Őehir dışında da çalışabilir. Alt komasyon, çalışmalarına ilişkin rapor hazırlar. Hazırlanan rapor Komasyonda görüldükten sonra kabul edildiği haliyle bastırılarak dağıtılır.

Komasyon, TBMM Başkanlığınca kendisine havale olunan başvurular ile doğrudan Komasyona yapılan başvurulara ilişkin olarak, başvuru sahibine, yapılan işlem ve başvurunun sonucu hakkında havale veya başvuru tarihinden itibaren en geç üç ay içinde bilgi verir.

Komasyon TBMM Genel Kurulunda karar alınması suretiyle TBMM'nin tatilde olduğu zamanlarda da çalışmalarına devam edebilmektedir.

Komasyon her yasama yılı sonunda o yasama yılındaki faaliyet ve çalışmalarına ilişkin bir rapor hazırlar. TBMM Başkanlığına sunulan bu rapor, Danışma Kurulunun görüş ve nerisi ile Genel Kurul gündemine alınabilmekte ve üzerinde genel görüşme aılabilmektedir. Rapor, TBMM Başkanlığınca, Başbakanlık ve ilgili bakanlıklara gönderilir.

4. Komasyona İlişkin Bilgiler

Kadın erkek eşitliği alanında önemli ilerlemeler sağlayan ülkelerde, kadın erkek eşitliğini sağlamak üzere kurulan ulusal mekanizmaların yanı sıra birbirini tamamlayan ve parlamento içinde komasyon biçiminde çalışan yapılanmalara gidilmiştir. Türkiye'de 1990'lı yılların başından 2009 yılına kadar toplumsal cinsiyet eşitliği alanında faaliyet gösteren tek kurumsal mekanizmanın Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü olduğu görülmektedir. Daha sonraki süreçte, Anayasamızın 10'uncu maddesinde yer alan "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçirilmesini sağlamakla yükümlüdür." hükmü, ülkemizin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın nlenmesi Sözleşmesi ve Tre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve ocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken nlemlerin Belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinde kurulan Araştırma Komasyonu Raporunda yer alan öneriler doğrultusunda ülkemizde de diğer ülke örneklerine benzer Şekilde kadın erkek eşitliğinin sağlanması amacıyla yeni bir yapının daha kurulması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Bu çerçevede, Parlamento içerisinde, toplumsal cinsiyet alanına özgülenmiş bir komisyonun kurulması kararlaştırılmıştır. Kadın erkek eşitliğinin sağlanmasında reform niteliğinde yasal düzenlemeler gerçekleştiren Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde böyle bir komisyonun kurulmasının, ülkemizde kadın haklarının korunması ve fırsat eşitliğinin geliştirilmesi bakımından büyük önem arz ettiği görülmüştür. Bu doğrultuda Komisyon'un kurulmasına temel teşkil eden Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanunu, 25 Şubat 2009 tarihinde kabul edilerek 24 Mart 2009 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun kurulması, başta Anayasa olmak üzere tüm mevzuatta, kadın-erkek eşitliğini garanti altına almak ve hiçbir alanda kadına karşı ayrımcılık yapılmamasını sağlamak üzere yapılan çalışmalara yeni bir ivme kazandırmıştır.

4.1.Komisyonun Oluşumu

Komisyonun ne şekilde oluşacağı, 5840 sayılı Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanununun ikinci maddesinde düzenlenmiştir.

Komisyonun üye sayısı Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca belirlenir. Komisyonunda; siyasi parti grupları ile bağımsızlar TBMM'deki sayılarının -boş üyelikler hariç- üye tam sayısına nispet edilmesi ile bulunacak yüzde oranına uygun olarak temsil edilirler.

Komisyon üyeleri belirlenirken kadın milletvekilleri ile insan hakları konusunda uzman milletvekillerine öncelik tanınır.

Komisyon üyelikleri için, bir yasama döneminde iki seçim yapılır. Her iki devre için seçilenlerin görev süresi iki yıldır.

Komisyon siyasi parti gruplarının yüzde oranlarına göre bir başkan, iki başkanvekili, bir sözcü ve bir kâtip seçer. Seçim için toplantı yeter sayısı, komisyon üye tamsayısının salt çoğunluğudur. Seçim gizli oyla yapılır. Seçilmek için, toplantıda hazır bulunanların salt çoğunluğunun oyu gereklidir. Komisyonun 24'üncü Dönem Dördüncü Yasama Yılında görev yapan üyeleri şunlardır:

Üyenin Adı Soyadı	Komisyon Görevi	Partisi	Seçim Çevresi
Azize Sibel GÖNÜL	Başkan	AK Parti	Kocaeli
Binnaz TOPRAK	Başkanvekili	CHP	İstanbul
Öznur ÇALIK	Başkanvekili	AK Parti	Malatya
Tülay KAYNARCA	Sözcü	AK Parti	İstanbul
Mesut DEDEOĞLU	Kâtip	MHP	Kahramanmaraş
Fatoş GÜRKAN	Üye	AK Parti	Adana
Mehmet Kerim YILDIZ	Üye	AK Parti	Ağrı
İlknur İNCEÖZ	Üye	AK Parti	Aksaray
Gürkut ACAR	Üye	CHP	Antalya

Gökçen ÖZDOĞAN ENÇ	Üye	AK Parti	Antalya
Semiha ÖYÜŞ	Üye	AK Parti	Aydın
Ayşe Nedret AKOVA	Üye	CHP	Balıkesir
Ahmet Duran BULUT	Üye	MHP	Balıkesir
Canan CANDEMİR ÇELİK	Üye	AK Parti	Bursa
Nurcan DALBUDAK	Üye	AK Parti	Denizli
Nursel AYDOĞAN	Üye	HDP	Diyarbakır
Ruhsar DEMİREL	Üye	MHP	Eskişehir
Kemalettin AYDIN	Üye	AK Parti	Gümüşhane
Türkan DAĞOĞLU	Üye	AK Parti	İstanbul
Sedef KÜÇÜK	Üye	CHP	İstanbul
Hülya GÜVEN	Üye	CHP	İzmir
Fuat KARAKUŞ	Üye	AK Parti	Kilis
Zeynep Armağan USLU	Üye	AK Parti	Şanlıurfa
Candan YÜCEER	Üye	CHP	Tekirdağ
Safiye SEYMENOĞLU	Üye	AK Parti	Trabzon

4.2.Komisyon Çalışanları

Komisyon yaptığı çalışmaların farklı bakış açıları ile değerlendirilmesini mümkün kılmak amacıyla Komisyonunda değişik alanlarda eğitim görmüş görevlilerin çalışmasını tercih etmektedir.

24'üncü Dönem Dördüncü Yasama Yılında Komisyonunda; 2 yasama uzmanı, 3 yasama uzman yardımcısı ile 1 memur görev yapmıştır.

Komisyonun Kanunda kendisine verilen görevleri tam olarak yerine getirebilmesi, çalışmalarını çeşitlendirerek çoğaltması ve kurumsallaşmasını tamamlayabilmesi için personel sayısının artırılması önem arz etmektedir. Bu durum göz önünde bulundurularak Komisyonunda, 24'üncü Dönem 4'üncü Yasama Yılında, önceki yasama yıllarına göre daha fazla personel görevlendirilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

KOMİSYONUN ÇALIŞMALARI

1. Komisyon Toplantıları

1.1. 3 Ekim 2013 tarihli 23. Toplantı

24. Dönemin ikinci devresi için Komisyon tarafından başkan, iki başkanvekili, sözcü ve kâtip seçimi yapılmıştır. Kocaeli Milletvekili Azize Sibel GÖNÜL tekrar Komisyon Başkanı seçilmiştir. Malatya Milletvekili Öznur ÇALIK ve İstanbul Milletvekili Binnaz TOPRAK başkanvekili, İstanbul Milletvekili Tülay KAYNARCA sözcü ve Kahramanmaraş Milletvekili Mesut DEDEOĞLU kâtip seçilmiştir.

1.2. 23 Ekim 2013 tarihli 24. Toplantı

Komisyonun 4'üncü Yasama Yılında yapacağı çalışmalara ilişkin görüşmeler yapılmıştır. Odaklanılacak alan ve konular ile yurt içi ve yurt dışında gerçekleştirilecek temaslar hakkında istişarede bulunulmuştur.

Genel Kurulun çalışma saatlerinde Komisyonun görüşme yapabilmesi için için TBMM Başkanlık Divanından izin alınmasına ve Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulmasına yönelik kararlar alınmıştır.

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Konulu Alt Komisyonunda eksik bulunan 2 üyelik için Aydın Milletvekili Semiha ÖYÜŞ ve Adana Milletvekili Fatoş GÜRKAN seçilmiştir.

1.3. 14 Ocak 2014 tarihli 25. Toplantı

Komisyon üyesi Mardin Milletvekili Gönül Bekin ŞAHKULUBEY, Dilekçe Komisyonu Başkanı seçilmesi nedeniyle Komisyondan ayrılmıştır. Bunun yanında Nursel Aydoğan da Komisyon üyeliğine seçilmiştir.

12 yaşında görücü usulüyle evlendirilen ve 14 yaşında silahla vurularak yaşamını yitiren Kader'in vefatından duyulan üzüntü dile getirilmiş, bir daha böyle olayların yaşanmaması için ilgili makamlarla temasa geçilmesi kararı alınmış; Komisyonun 2010 yılında hazırladığı "Erken Yaşta Evlilikler Raporu"na dikkat çekilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin 19 Aralık 2013 tarihli kadınların evlendikten sonra kendi soyadlarını kullanabilmelerine dair verdiği karar komisyon üyeleri ile paylaşılmış; karardan duyulan memnuniyet dile getirilmiştir.

Sunuşlardan sonra Komisyonun asıl gündemi olan Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme konulu Alt Komisyonun raporunun görüşmelerine geçilmiştir. Görüşmelerde Alt Komisyonun ilk Başkanı İstanbul Milletvekili Alev DEDEGİL ve TBMM Yasama Uzmanı Dr. Mustafa ŞAHİN, alt komisyon çalışmaları ve rapor hakkında Komisyona sunum yapmışlardır. Sunumların ardından rapor Komisyon üyelerinin tartışmasına açılmıştır.

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Alt Komisyon Raporunun redaksiyon yetkisi ile kabul edilmesi ve basılarak dağıtılması oya sunularak kabul edilmiştir.

1.4. 13 Şubat 2014 Tarihli 26. Toplantı

10-21 Mart tarihleri arasında New York'ta gerçekleşecek olan Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonunun 58'inci Oturumuna dört Komisyon üyesi ve bir yasama uzman yardımcısından oluşan bir heyetin katılmasına karar verilmiştir.

Eskişehir Milletvekili Ruhsar DEMİREL'in Türk Ceza Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, Hatay Milletvekili Mehmet Ali EDİBOĞLU'nun (2/1996) esas numaralı Türk Ceza Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, Tekirdağ Milletvekili Candan YÜCEER'in (2/2005) esas numaralı Türk Medeni Kanunu ve Türk Ceza Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, Kayseri Milletvekili Yusuf HALAÇOĞLU'nun (2/1982) esas numaralı, Türk Ceza Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, Antalya Milletvekili Gürkut ACAR'ın (2/1171) esas numaralı Türk Ceza Kanunu ve Türk Medeni Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifinin gündemde bulunan (2/1962) esas numaralı teklif ile birleştirilerek görüşülmesi ve görüşmelerde (2/1962) esas numaralı kanun teklifinin esas alınması oylamaya sunulmuş ve kabul edilmiştir.

Söz konusu teklifler üzerindeki görüşmelerin ardından 2/1962 esas numaralı kanun teklifinin milletvekillerinin kanun teklifi konusunda belirttikleri hususların raporlanarak esas komisyona bildirilmesi oya sunulmuş ve kabul edilmiştir.

Kanun teklifleri üzerindeki görüşmelerin ardından Suriye'deki iç savaş nedeniyle Türkiye'ye göç eden Suriyeli kadınların sorunları ele alınmıştır.

1.5. 22 Nisan 2014 Tarihli 27. Toplantı

2010/14 sayılı Başbakanlık Genelgesi kapsamında bakanlıklar ve kamu kurumları başta olmak üzere kadın istihdamı, kadının güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda hangi adımların atıldığı ve ilgili konularla ilgili Ekonomi Bakanlığının almış olduğu tedbir ve çalışmalarla ilgili olarak Ekonomi Bakanı Nihat ZEYBEKÇİ komisyona bilgi vermiştir.

Sunumdan sonra Komisyon üyeleri konu ilgili görüş, öneri ve sorularını Ekonomi Bakanı Nihat ZEYBEKÇİ'ye iletmışlerdir.

1.6. 20 Mayıs 2014 Tarihli 28. Toplantı

Tali komisyon olarak Komisyona havale edilen (1/918) esas numaralı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile (2/335) esas numaralı, Gaziantep Milletvekili Mehmet Şeker ve 7 Milletvekilinin Türk Medeni Kanunu'nda ve Türk Ceza Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, (2/2115) esas numaralı, Gaziantep Milletvekili Mehmet Şeker'in Türk Ceza Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'nin birleştirilerek görüşülmesi ve bu görüşmelerde (1/918) esas numaralı Kanun Tasarısının esas alınması kabul edilmiştir.

Tasarının kendi çalışma alanıyla ilgili gördüğü kadın ve çocuk istismarının önlenmesine yönelik olarak Türk Ceza Kanunu'nda değişiklik öngören maddeleri üzerinde

görüşme açılmıştır. Toplantıya, Komisyon üyesi milletvekillerinin yanı sıra Adalet Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Türk Kadınlar Birliği, Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği, Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu temsilcileri katılmış ve katılımcı kurum ve kuruluşların söz konusu Tasarı üzerindeki görüşleri alınarak çeşitli değerlendirmelerde bulunulmuştur. Tasarının ilgili maddeleri üzerinde yapılan görüşmeler neticesinde Komisyon görüşülen işi rapora bağlamış ve rapor, esas komisyon olan Adalet Komisyonuna sunulmuştur.

1.7. 5 Haziran 2014 Tarihli 29. Toplantı

Tali komisyon olarak Komisyona havale edilmiş olan (1/928) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi (BM Kadın) Arasında BM Kadın Avrupa ve Orta Asya Bölge Ofisinin İstanbul'da Kurulmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısının geneli üzerinde görüşme açılmış, görüşmelerde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürü Gülser USTAOĞLU ve Dışişleri Bakanlığı İnsan Hakları Daire Başkanı Neval ORBAY'ın söz konusu Tasarı hakkındaki görüşleri dinlenmiştir. Komisyon üyelerinin ve kamu kurumu temsilcilerinin beyan ettikleri görüşler dâhilinde Tasarının rapora bağlanarak genel uygunluk görüşünün esas Komisyon olan Dışişleri Komisyonuna sunulmasına karar verilmiştir.

2. Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Konulu Komisyon Raporu

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Komisyon Raporu, 14 Ocak 2014 tarihli Komisyon toplantısında görüşülmüş ve kabul edilmiştir. Komisyon tarafından kabul edilen ve bastırılarak dağıtılan Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Konulu Komisyon Raporunda şu tespit ve önerilere yer verilmiştir:

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Veri Ve İstatistiklerin Üretilmesi

TCDB uygulamaları açısından en temel gereksinim toplumsal cinsiyete duyarlı veri ve istatistiklerin üretimi ve derlenmesidir. Bununla birlikte literatürde de (*the UNECE Task Force on Gender Statistics, 2010*) vurgulandığı üzere toplumsal cinsiyete duyarlı veri ve istatistiklerin üretiminde cinsiyet bazında ayrıştırılmış veri ve istatistiklerin ötesinde politika eksenli bir perspektife gereksinim olduğu görülmektedir. Özellikle toplumsal cinsiyete duyarlı göstergeler toplumsal cinsiyete duyarlı veri ve istatistiklere dayanılarak üretileceğinden bu ihtiyaç belirgin bir biçimde kendini hissettirmektedir.

Türkiye'de toplumsal cinsiyete duyarlı veri ve istatistiklerin üretilmesine yönelik 10/11/2005 tarihli ve 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu'nun 3. maddesinde düzenlenmiş olan Resmi İstatistik Programı işlevselleşebilir. Resmi İstatistik Programında ulusal ve uluslararası düzeyde ihtiyaç duyulan konularda kamu kurum ve kuruluşları tarafından üretilcek resmî istatistiklere ilişkin beş yıllık çerçeve belirlenmektedir. Kurum ve kuruluşların görev alanları ile ilgili resmî istatistiklere ilişkin veri derleme, değerlendirme ve yayımlama görev ve yetkisi Resmi İstatistik Programında açıkça belirtilecektir. Bu

doğrultuda, Programda yer almak suretiyle Merkezi Yönetim Bütçe Kapsamında yer alan kamu idareleri teşkilat kanunlarında yer alan görev, yetki ve sorumlulukları çerçevesinde yürütmekte oldukları kamu hizmetleri ve faaliyetlerine ilişkin verileri toplumsal cinsiyet bazında toplamaları mümkün hale gelebilir. Tabiatıyla, ilgili kamu idarelerinin, veri derleme sürecinde, hizmet sunumuna kadar geçen aşamanın ötesinde kamu hizmeti sunumundan yararlananlar açısından da konuya yaklaşmaları önem taşımaktadır. Ayrıca, kamu hizmeti sürecinden bağımsız olarak ilgili politika alanına ilişkin verilere ihtiyaç vardır.

Veri ve bilgilerin aynı zamanda araştırmacılar ve uzmanlar, uluslararası örgütler, sivil toplum örgütleri (başta sendikalar olmak üzere) ve çalışan örgütleri tarafından alanın cinsiyet gerçekliğine ve özellikle toplumsal cinsiyetlerin subjektif taleplerine yönelik olarak da üretilmesi önemlidir. Bununla birlikte, bütçe sürecine konu olacak istatistikî verilerin teknik sıhhati açısından 6. maddenin son fıkrasında yer alan hüküm işletilmelidir. Bu çerçevede, istatistikî sonuçlar içeren araştırma faaliyetleri yürüten gerçek kişiler veya özel hukuk tüzel kişiliğine sahip kuruluşların, araştırmalarının sonuçlarını basın ve yayın yoluyla kamuoyuna açıklamaları hâlinde, araştırmanın kapsam, örnekleme yöntemi ve örnek hacmi, veri derleme yöntemi ve uygulama zamanını araştırma sonuçlarıyla birlikte kamuoyuna açıklamakla yükümlü oldukları hatırlanmalıdır. Kamu kaynağı tahsis sürecinde kullanılacak verilerin metodolojik açıdan yetkin olması beklenir.

Genişletilmiş GSYH Hesaplamaları Hakkında Çalışmaların Yürütülmesi

Genişletilmiş GSYH kadınların görünmeyen emeğinin ve genel olarak bakım ekonomisinin boyutlarının mevcut GSYH'ye dâhil edilmesine imkân veren bir kavramsallaştırmadır. 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu ve Resmî İstatistik Programı (2012-2016)'nın üçüncü bölümünde yer aldığı üzere gayri safi yurtiçi hâsıla hesaplarına ilişkin istatistiklerin üretimi TÜİK'in yetki ve sorumluluğundadır. Bununla birlikte genişletilmiş GSYH hesaplamaları için zorunlu olan zaman kullanım anketleri de TÜİK tarafından ilk defa 2006 yılında üretilmiştir.¹ Öte yandan, bütçenin dayandığı makro çerçevenin belirlendiği Orta Vadeli Program'ın hazırlanmasından sorumlu kuruluş Kalkınma Bakanlığı'dır. Bu itibarla, TÜİK ve Kalkınma Bakanlığı'nın işbirliği içinde genişletilmiş GSYH hesaplamalarına ilişkin çalışmaları yürütmesi uygun olacaktır. Bu alanda ihtisaslaşmış akademisyenlerin veya araştırmacıların de bu çalışmalara dâhil edilmesi ve özellikle Almanya ve Finlandiya örneklerinin yerinde incelenmesi için çalışma ziyaretleri gerçekleştirilmesinde büyük yarar vardır.

¹ Türkiye İstatistik Kurumu, EUROSTAT'ın başlattığı uluslararası karşılaştırılabilir nitelikte zaman kullanım anketi çalışmaları kapsamında Zaman Kullanım Anketi'ni ilk kez 1 Ocak - 31 Aralık 2006 döneminde Türkiye genelinde toplam 5070 örnek hanede uygulamıştır. Ankette 15 ve daha yukarı yaştaki tüm fertlerin, bir hafta içi ve bir de hafta sonu olmak üzere iki günde 24 saat boyunca yaptığı tüm günlük faaliyetlerini 10'ar dakikalık aralıklarla hazırlanan günlüklere kaydetmeleri yoluyla bilgiler derlenmiştir, bkz. erişim adresi: www.tuik.gov.tr

Merkezi Yönetim Kapsamındaki Kamu İdarelerinde Farkındalık Oluşturulmasına Yönelik Çalışmalar Yürütülmesi Ve Örnek Uygulamalar Geliştirilmesi

Ülkemizde özellikle yapılan bütçe reformu sonucu hayata geçirilen performans esaslı bütçeleme sisteminin en önemli özelliği politika öncelikleri ile kaynak kullanımlarının entegrasyonudur. Bu bütünleşmenin sağlandığı temel bütçe belgeleri kamu idaresinin stratejik planı, performans programı ve faaliyet raporudur. TCDB yaklaşımının orta ve uzun vadede uygulanabilirliği ideal olarak bu belgelerde içerilmesiyle mümkündür.

Bu belgeleri kamu idareleri kendileri hazırlamakla birlikte, bu belgelerin taşınması gereken norm ve standartlar Kalkınma Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenmektedir.² Bununla birlikte, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesi çalışmalarını koordine etmek, belirlenen politika ve stratejileri uygulamak, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın görev, yetki ve sorumluluğundadır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı aynı zamanda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı (2008–2013)'nin koordinasyonundan da sorumlu kuruluştur. Tüm bu hususlar dikkate alındığında Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın TCDB'ye yönelik çalışmalarını gerek kendi bünyelerinde gerekse kamunun koordinasyonunda yürütümü anahtar öneme sahiptir.

Bakanlıklar, Kamu İdareleri ile Mahalli İdarelerin Politikalarını Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bir Yaklaşımla Geliştirmeleri

Her kurumun kendi görev alanına dair politikalarında kadınların ve erkeklerin farklılaşan ve hatta özgülleşebilen ihtiyaçları ve yaşam koşullarını eşit önemde değerlendirmesi ve hizmetlerini bu doğrultuda toplumsal cinsiyete duyarlı hale getirmesi büyük önem taşımaktadır. Böylece politikaların etkileri itibarıyla toplumsal ilişkilerde var olan kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizlikleri azaltması beklenmelidir. Kamu hizmetlerine kitlesel bir görünüm içinde kadınların ve erkeklerin erişimleri açısından kadın örgütleri ile uygulamada iş birliği ve kamuoyu denetimini olanaklı kılan, taleplerin iletildiği ve müzakere edildiği formel mekanizmaların oluşturulması gerekmektedir. Bu kapsamda kurumların toplumsal cinsiyet körlüğü ile mücadelelerinde aşağıdaki öncelikleri dikkate alması gerekmektedir:

² 5018 sayılı Kanununun 9 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına göre stratejik plan hazırlamakla yükümlü olacak kamu idarelerinin ve stratejik planlama sürecine ilişkin takvimin tespitine, stratejik planların kalkınma planı ve programlarla ilişkilendirilmesine yönelik usul ve esasların belirlenmesine Kalkınma Bakanlığı yetkilidir. Kamu idarelerinin bütçelerinin dayandığı stratejik planlarda belirlenen performans göstergelerine uygunluğu ve idarelerin bu çerçevede yürütecekleri faaliyetler ile performans esaslı bütçelemeye ilişkin diğer hususları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir. Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve ilgili kamu idaresi tarafından birlikte tespit edilecek olan performans göstergeleri, kuruluşların bütçelerinde yer alır. Performans denetimleri bu göstergeler çerçevesinde gerçekleştirilir.

- Aile içi eşitsiz sorumluluk dağılımı sonucu kadınların evde yoğun çalışmaları nedeniyle kamu hizmetlerinden yararlanamayabilecekleri gibi kamu hizmetlerindeki yetersizliklerin de kadınların omuzlarındaki iş yüklerini artırabileceği ve bu nedenle özellikle çocuk, hasta, yaşlı veya engelli bakımına ilişkin sosyal hizmetlerin güçlendirilmesi,

- Kadınların erkeklere göre zaman yüklerini azaltan ve böylece gelir getirici çalışma veya kendilerini geliştirebilecekleri boş zaman için kullanabilecekleri zamanı artıran eğitim, sağlık durumunu ve refahlarını iyileştiren kamu altyapı hizmetlerinin artırılması,

- Kadın ve kız çocuklarının kamu hizmetlerinden uzaklık, zaman ve güvenlik sorunları nedeniyle yararlanamayabileceklerinden hareketle kamu hizmeti sunumlarının bu yönleriyle değerlendirilmesi ve gerekli önlemlerin alınması, ayrıca kadınların kamusal alanla iletişiminin ve bilgilenme kanallarının erkeklere göre çok daha yetersiz olması nedeniyle kadınları kamu hizmetlerine erişimleri ve hakları hakkında bilgilendirme hizmet ve imkânlarının artırılması,

- Kamu hizmetlerinden yararlanmanın bir harcama yapılmasını (maliyet) gerektirdiği hallerde özellikle düşük ve orta gelir düzeyine sahip ailelerde kadınların ve kız çocuklarının gereksinimlerinin ikincilleşebilme ve baskılanabilme hususunun değerlendirilmesi ve bu çerçevede gerekli adımların atılması,

- Kamu hizmetlerinde çalışanlara toplumsal cinsiyete duyarlı hizmete ilişkin bilgi ve farkındalık eğitimlerinin verilmesi, kadınların kamu istihdam alanında oranının artırılması ve karar alma süreçlerindeki konumlarının güçlendirilmesi,

- Kamu ihale sisteminde aranan şartların son dönemde gelişme gösteren kadın girişimciler açısından zor ve dezavantajlı sonuçlara yol açıp açmadığının değerlendirilmesi ve bu yönde gerekli çalışmaların yapılması.

TBMM ve Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme

TBMM'nin bütçe hakkı demokrasimizin vazgeçilmez öneme sahip temellerinden birini oluşturmaktadır. TBMM'nin bütçe hakkı Anayasamızın 87, 160-165 inci maddeleri ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nda düzenlenmiştir. 5018 sayılı Kanun'un 5 inci maddesinde kamu malı yönetiminin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bütçe hakkına uygun şekilde yürütüleceği, 6085 sayılı Kanun'un 34'üncü maddesinde de denetimin en temel amaçlarından birinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bütçe hakkının gereği olarak kamu idarelerinin faaliyet sonuçları hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne ve kamuoyuna güvenilir ve yeterli bilgi sunulması olarak hüküm altına alınmıştır.

Bilindiği gibi performans esaslı bütçeleme sistemi TCDB yaklaşımının uygulanabilirliği açısından son derece önem taşıyan bir çerçeve sağlamaktadır. Ülkemizde de yapılan bütçe reformundan sonra yukarıda da belirtildiği üzere sistem eski girdi bazlı yaklaşım doğrultusunda sadece kaynak ayırma ve kullanım boyutunun ötesine taşınmıştır. Artık esas olan politika amaç ve hedefleri ile gerçekleştirmelerin belirlenmesi ve

değerlendirilmesidir. Ancak, TBMM’de bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarının kanunlaşma sürecinin komisyon aşaması sadece Plan ve Bütçe Komisyonu’nda yapılmaktadır.³ Diğer ihtisas komisyonlarının üyeleri sınırlı bir şekilde Plan ve Bütçe Komisyonu’ndaki görüşmelerde söz alabilmekte ve katkı verebilmektedir. Reformun gerekleri doğrultusunda tasarıların görüşmelerinde Plan ve Bütçe Komisyonu dışında diğer ihtisas komisyonlarının katkılarına da gereksinim bulunmaktadır.⁴

Mevcut bu işleyişin sınırlılıklarını aşmak ve TBMM çalışmalarının cinsiyete duyarlı hale getirilmesi açısından Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu TBMM teamüllerine dayalı olarak bakanlıklar ve kamu idarelerinin bütçe ve kesin hesapları üzerinde bilgi almak ve müzakere gerçekleştirmek için kamu idarelerini davet edebilir. Bununla birlikte, kamu idarelerinin görev alanında faaliyet gösteren kadın örgütlerinin ve dış denetim raporu hazırlayan Sayıştay denetçilerinin de bu toplantıları katılımının sağlanması gerekir.

Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu’nun rolünün güçlendirilmesine yönelik Komisyona bilgi ve enformasyon desteği sağlayacak kurumsal bir işbölümünün oluşturulması gerekmektedir. TBMM İdari Teşkilatı Araştırma Merkezi Başkanlığı bünyesinde bu amaç doğrultusunda bir bölümlendirmeye gidilmesi ve ihtisaslaşması büyük önem taşımaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Alanında Faaliyet Gösteren Sivil Toplum Kuruluşlarına Yönelik Eğitimler Verilmesi, Kılavuzlar Hazırlanması

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Konusunun Lisans, Yüksek Lisans veya Doktora Programlarında Müfredat İçine Alınması

Merkezî Yönetim Bütçe Kanun Tasarısı Ekleri Arasına Toplumsal Cinsiyet Raporunun Eklenmesi veya Bütçe Gerekçesinde Bir Bölüm Açılmasının Sağlanması

Bakanlar Kurulu tarafından nihaleştirilen Merkezî Yönetim Bütçe Kanun Tasarısı malî yılbaşından en az yetmiş beş gün önce TBMM’ye sunulur. Merkezî Yönetim Bütçe Kanun Tasarısına, TBMM’de görüşülmesi sırasında dikkate alınmak üzere çeşitli belgeler eklenmektedir.⁵ Bu ekler arasında toplumsal cinsiyet raporu (*gender report*) eklenebilir. Veya

³ Plan ve Bütçe Komisyonu’nda çalışmalar Maliye Bakanı’nın bütçe sunuşu ile başlar. Ardından tasarıların geneli üzerine müzakereler yapılır, sorular yöneltilir ve Hükümet adına, genellikle Maliye Bakanı tarafından açıklamalar getirilir. Tasarıların maddelerinin geçilmesi oylanır, kabul edildiğinde birinci madde (Gider maddesi) okunduktan sonra, her bir kamu idaresinin bütçe ve kesin hesabının görüşmelerine geçilir. Gerek görüşmeler ve görüşmeleri müteakip, kamu idarelerinin bütçelerinin oylanmasına geçilir. Tüm kamu idareleri için yukarıda belirtilen prosedür tamamlandıktan sonra, Plan ve Bütçe Komisyonu’nda ikinci maddeden itibaren diğer maddelerin görüşülmesine ve oylanmasına devam edilir, nihayetinde tasarıların tümü oylanmak suretiyle, komisyon aşaması tamamlanmış olur.

⁴ Bu konuda 23. yasama döneminde TBMM Başkanı Köksal TOPTAN tarafından verilen Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkındaki İçtüzük Teklifi (Sıra Sayısı 107) kadük olmuştur.

⁵ Tasarının ekleri şunlardır: a) Bütçe gerekçesi, b) Yıllık ekonomik rapor, c) Vergi muafiyeti, istisnası ve indirimleri ile benzeri uygulamalar nedeniyle vazgeçilen kamu gelirleri cetveli (vergi harcamaları), d) Kamu borç yönetimi raporu, e) Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin son iki yıla ait bütçe gerçekleştirmeleri

birinci bölümde açıklanan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı KSGM tarafından hazırlanan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planları baz alınarak eylem planlarının uygulanmasında sorumluluğu olan kamu kurum ve kuruluşlarının eylem planı hedef ve stratejileri doğrultusunda gerçekleştirecekleri program/projeler ile öngördükleri bütçelerin yanı sıra uygulama sonucunda ulaşılabilecek hedefleri açıklayan bir rapor hazırlayarak bütçe ekinde sunmaları da alternatif olarak değerlendirilebilir. Ayrıca hali hazırda ilgili Bakanın onayı ile uygulamaya konulan söz konusu eylem planlarının Bakanlar Kurulu Kararı vb. düzenlemelerle uygulamaya konulmasının sahiplenilme açısından yararlı olacağı değerlendirilmektedir.

Performans Denetimlerinin Cinsiyete Duyarlı Hale Getirilmesine Yönelik Sayıştay'da Farkındalık Oluşturulması ve Örnek Uygulamalar Geliştirilmesi

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve 6085 sayılı Sayıştay Kanunu kapsamında bakanlıklar, kamu idareleri ve yerel yönetimler TBMM adına Sayıştay tarafından dış denetime tabi tutulmaktadır. Bu dış denetim, düzenlilik ve performans denetimlerinden oluşmaktadır. Literatürde de ele alındığı üzere özellikle performans esaslı bütçeleme sisteminin bütçenin toplumsal cinsiyet ilişkileri üzerindeki etkilerinin izlenebilmesi açısından sunduğu imkânlar göz önüne alındığında Sayıştay'ın performans denetimi kapsamında farkındalık oluşturulması ve örnek uygulamalar geliştirilmesi uygun olacaktır.

Bilindiği gibi, TBMM'nin bütçe ve kesin hesap kanun tasarıları üzerinde yaptığı müzakerelerde kamu idarelerinin faaliyet raporları değerlendirilirken yararlanılan en önemli kaynak Sayıştay'ın dış denetim sonuçlarıdır. Bu kapsamda Sayıştay tarafından yapılacak performans denetimleri toplumsal cinsiyete duyarlı performans göstergeleri ışığında yapılacaktır. Daha açık bir ifadeyle, performans programlarında belirlenecek cinsiyet duyarlı amaç ve hedeflere dönük gerçekleştirmeler cinsiyet duyarlı performans göstergeleri ışığında denetime konu olacaktır. Bu açıdan bakıldığında Sayıştay tarafından farkındalık oluşturulması ve örnek uygulamalar geliştirilmesine yönelik yürütülecek çalışmalarda TBMM ve Maliye Bakanlığı ile işbirliği büyük önem taşımaktadır. Paralel olarak yerel yönetimlerin de Sayıştay denetimi kapsamında olması nedeniyle yerel yönetimlerin denetimi konusunda aynı işbirliğinin İçişleri Bakanlığı, belediyeler ve Türk Belediyeler Birliği ile sağlanması yararlı olacaktır.

Bu çerçeveden bağımsız olarak 6085 sayılı Kanununun 45 inci maddesine göre Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı; araştırma soruşturma ve ihtisas komisyonlarının kararına istinaden Sayıştay'dan belirli konularda denetim talebinde bulunabilmektedir. Bütçe bağlamında çeşitli politika alanlarında bu mekanizmanın da işletilmesi mümkündür.

Bununla birlikte, Sayıştay açısından önemli bir imkân, denetimler sırasında denetçiler tarafından gerekli görülmesi halinde, meslek mensuplarının koordinasyonunda çalışmak ve

ile izleyen iki yıla ait gelir ve gider tahminleri, f) Mahallî idareler ve sosyal güvenlik kurumlarının bütçe tahminleri, g) Merkezî yönetim kapsamında olmayıp, merkezî yönetim bütçesinden yardım alan kamu idareleri ile diğer kurum ve kuruluşların listesi.

incelenecek konu ile sınırlı olmak üzere Sayıştay dışından uzman görevlendirilebilmesidir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet uzmanlarından da denetimlerde yararlanılması mümkündür.

Yerel Yönetimlerde Farkındalık Oluşturulmasına Yönelik Çalışmalar Yürütülmesi ve Örnek Uygulamalar Geliştirilmesi

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana plan ve programlara yerleştirilmesine ve toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik işbölümünün belirlenmesi ve iş birliği mekanizmalarının kurulması yerel yönetimler için de vazgeçilmez öneme sahiptir.

Belediye başkanına bağlı toplumsal cinsiyet eşitliği birimlerinin kurulması ve bu birimin koordinasyonunda tüm hizmet birimlerinden temsilcinin yer alacağı bir komisyon veya çalışma grubu oluşturulması mümkündür. Yürütülecek çalışmalarda belediye meclislerinin Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonları ile iş birliği içinde olunması büyük önem taşımaktadır.

Yürütülecek çalışmalarda belediye meclislerinin kadın-erkek fırsat eşitliği komisyonları ile kent konseyleri bünyesinde oluşturulan kadın meclislerinde kurulan “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışma Grupları”nın iş birliği içinde olması; toplumsal cinsiyet eşitliğinin belediyelerin stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporlarında gözetildiğinin denetlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Belediye meclislerinin kadın-erkek fırsat eşitliği komisyonları da, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76'ncı maddesi üçüncü fıkrası kapsamında kent konseylerinden de alınacak görüş doğrultusunda ve ilgili kanunlara da dayanmak suretiyle, belediyenin stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporu üzerine bilgilenmek amacıyla belediye genel sekreteri, daire başkanları ve hizmet birim yöneticilerini davet edebilir.

Bilindiği gibi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun kapsamı içinde merkezi yönetimin yanı sıra mahalli idareler de yer almaktadır. Dolayısıyla mahalli idareler de diğer kamu idareleri gibi stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporu hazırlamakla yükümlüdürler. Bu bağlamda merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin aralarında bilgi ve tecrübe paylaşımı mümkündür.

3. Komisyonun Yurtiçi Faaliyetleri

3.1. Kadınların Yetki Ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılımı TAIEX Çalıştayı (2-3 Aralık 2013 İzmir)

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Komisyonumuz ortaklığında İzmir'de 2-3 Aralık 2013 tarihleri arasında “Kadınların Yetki Ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılımı TAIEX Çalıştayı” düzenlenmiştir. Milletvekilleri, üniversiteler ve sivil toplum örgütlerinden katılımcıların bir araya geldiği çalıştayda dört oturum gerçekleştirilmiştir. Bunlar özetle şu şekildedir:

Birinci Oturum: Ulusal Düzeyde Kadınların Yetki ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılımı

İlknur DENİZLİ (AK Parti İzmir Milletvekili): Yönetenlerin bakış açısı, siyasetin kadına bakışındaki her artı kadınların önünü açıyor. Kadınlar karar alma mekanizmalarında yer aldıkça şirketler gibi ülkeler de büyüyor, gelişiyor. Özellikle TBMM'deki kadın milletvekillerine baktığımızda her birinin kadın hakkı savunucusu olduğunu söyleyebilirim. Sayımız az olduğundan şu anda bölünme gibi bir lüksümüz yok. "Kadınlar kar tanesi gibidir. Bir tanesi hemen erir. Bir arada olduklarında trafiği felç ederler."

Mirella VISSER (Liderlik Merkezi Müdürü): 2011 yılında AB Başkanlığını yürüten İsveç'in yaptırdığı bir araştırmaya göre AB'de kadınların katılım oranının erkeklerle aynı olması halinde GSMH %27 oranında artmaktadır.

Hollanda'da kadınların istihdam oranı yüksek ama karar alma mekanizmalarındaki değil. Kadınların Parlamento'daki oranı %37 ancak Hollanda'nın bugüne kadar hiç kadın başbakanı, maliye bakanı, dışişleri bakanı olmadı. Genellikle kadınlarla ilgili konularda kadın bakanlar oldu.

2009 yılında Hollanda kota kanununu yürürlüğe koydu. Yönetimde kadın var ancak bunlar yürütme kurullarında değil. %30 gibi bir kota firmalar için belirlendi. Ancak kota kanunu herhangi bir ceza öngörmüyor. %30 oranına uymayan firmalar sadece bunu açıklıyorlar. 5000 firmanın %1'i buna uyuyor. Ceza yoksa kanunun işe yaramadığı söylenebilir de ben buna katılmıyorum. Bu uzun bir süreç. Bu kanun ayrıca geçici süreli. 2018'de otomatik olarak yürürlükten kalkacak. Ancak süresi uzatılabilir.

Hollanda Parlamentosu'nda kota yok ancak özellikle büyük partiler gönüllü kota uyguluyorlar. Bazı siyasi partiler kadınları seçilemeyecek yerlere koyuyorlar. Seçmenler belli kişilere oy kullanabildiklerinden fermuar sistemi dahi bir garanti oluşturmuyor.

Michaela GSTERN (Viyana İleri Araştırmalar Enstitüsü-Araştırmacı): Avusturya'da kadın parlamenterlerin oranı %27. Kota olmasaydı temsil oranı daha düşük olurdu. Maliye bakanı kadın. Kamu personelinde yönetici oranı %21. Rakamlarda uzun dönemde artış var. Bu anlamda kadınların eğitim düzeyi ve iş piyasası faaliyetleri, siyasi parti sistemi/seçim sistemi, kota, siyasi faaliyetlerle geleneksel kadın rollerinin uyumlaştırılması, ailenin ve toplumun desteği gibi konular önem arz ediyor.

Avusturya'da kamu sermayeli şirketlere kota, Avusturya kurumsal yönetim yasası, üniversitelerde kadın oranını yükseltmek için kota çalışmaları, kamuda kadın katılımını artırma çalışmaları ve cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışmaları var.

Fatoş GÜRKAN (AK Parti Adana Milletvekili – KEFEK Üyesi): Bilgi toplumunda kadınların her geçen gün sosyal hayatta, iş hayatı ve siyasette kendilerine daha fazla yer buldukları görülmekle beraber kadınların katılımı istenen seviyeye ulaşamamıştır ancak geleceğe yönelik sevindirici bir portre mevcuttur.

Kadınların işgücüne katılım oranı 2004 yılında %23,3 iken 2012’de %30,3’e ulaşmıştır. Atatürk döneminde sağlanan %4,5 kadın milletvekili oranına çok uzun yıllar tekrar ulaşılammıştır. Ancak bugün TBMM’de kadın milletvekili oranı %14,3 olmuştur. Bakanlar Kurulunda 1 kadın bakan vardır. Kadınların siyasette ve diğer alanlardaki temsil oranının artırılması siyaset üstü bir konudur.

Türkiye’de kadınların yerel siyasete katılma özellikleri diğer ülkelerle karşılaştırıldığında ters bir eğilim göstermektedir. Türkiye’de kadınlar yerel yönetimlerde ulusal düzeyden daha az temsil edilmektedirler. 2009 yerel seçimlerinde kadın belediye başkanı oranı %0,91’dir. (Sn. Gürkan daha sonra diğer mesleklerdeki kadın oranlarını ve bu oranların artırılmasına yönelik yürütülen çalışmaları aktarmıştır.)

Kadınların hayatın her alanında yer almaları adına birçok düzenleme ve çalışma yapılmakla birlikte bu alanda yapılması gereken daha çok iş olduğudur.

Sebahat TUNCEL (HDP Eş-Genel Başkanı): %10 seçim barajı kadınların siyasete katılımındaki engellerden biridir. Bu baraj yüzünden sıra elenmeye gelince ilk önce kadınlar elenmektedir. HDP çatı bir partidir. Kadın, genç, LGBT, ekoloji unsurlarını içeriyor. BDP’nin %40 cinsiyet kotası var, HDP’de %50 uyguluyoruz. Eşbaşkan yani ben kadını. Resmi başkan ben olduğumdan TBMM’deki tek kadın genel başkan benim aslında.

2007’de TBMM’ye geldiğimizde ilk kadın grup başkanvekilini biz uyguladık. Şimdi tüm partiler uyguluyor. Kadın olmak yetmiyor, kadın perspektifine sahip olmak gerekiyor. Diğerleri erkekleşen kadın oluyor. Partilerde güçlü kadın hareketi gerekiyor.

Kotayı anayasada görmek istiyoruz. Bu işi erkeklerin iki dudağının arasına bırakmayalım. Kota önemli bir tedbir. %14 önemli ama yetmiyor. Görünür olmak önemli. Kadınlar erkek egemen sistemi destekliyor. Aynı partide olmak zorunda değil ama kadın meselesinde aynı yerde durabiliriz. Rakamlara bakınca sınıfta kalıyoruz. Karar mekanizmalarında kadınlar yoksa kadınlar lehine bir tane karar çıkmıyor. 30 yerde BDP sadece kadınları aday gösteriyor. Sistem kadınları eve kapatıyor. Kadınlar sadece belediye meclisi üyeliklerine değil belediye başkanlıklarına da aday olmalılar.

Kristine DUPATE (Avrupa Komisyonu Uzmanı): Avrupa ülkeleri hakkında genel bir perspektif vermek istiyorum. Avrupa’da kadınların parlamentoda temsil oranı %27. Kota sisteminin uygulandığı ülkelerde bu “yasal kota” veya “gönüllü kota” şeklinde olabiliyor.

Seçim sistemlerinden olan oranlı seçim sisteminde açık liste veya kapalı liste yöntemi var. Açık listede seçmenler adayların sırasını değiştirebiliyor. Kapalı listede seçmenler siyasi partiye bütün olarak oy verebiliyor.

Kota uygulayan üye ülkelerin deneyimlerinin etkinliğini ölçmek için 3 kriter mevcut: Kotanın gönüllü mü yasal mı olduğu, seçim sisteminin açık liste mi kapalı liste mi olduğu, uyulmaması halinde yaptırım olup olmadığı.

Danimarka, İsveç, Finlandiya, Hollanda parlamentolarında %39, 44, 43, 37 oranları yasal kota uygulamadan elde edilmiş. Kadınların ve kadın hareketinin baskısıyla 30-40 yılda ortaya çıkmış.

Gönüllü kota sisteminin sorunları var. Siyasi partilerin büyük bölümü uygulamıyor. Temsil oranı azalıyor. Araştırmalar yasal kotaların daha etkin olduğunu söylüyor. Kapalı liste sisteminde kota sistemi daha etkili oluyor. Son olarak etkin yaptırımlar çok önemli. Örneğin siyasi partiler için mali sonuçları olan yaptırımlar.

İkinci Oturum: Siyasi Partilerde Kadınların Yetki ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılımı

Demokratikleşme; kalkınma; kadın bakış açısı ile farklı ihtiyaç, deneyim, ses ve sözün sağlayacağı katkı; tüm yurttaşların eşit temsili için siyasete ve siyasi partilere karar alma düzeyinde kadınların katılımının önemli olduğu vurgulanmıştır.

Yalnızca parlamento değil, yerel siyaset ve kurum/kuruluşların karar alma pozisyonlarında kadınların varlığının önemine dikkat çekilmiştir.

Mevcut durumda, kadınların siyasal katılımının düşük olduğu; karar alma mekanizmalarında yer alan kadınların ise hem eğitim hem de harcanan emek/aktivizm açısından erkeklere kıyasla çok daha ileri durumda olduğu belirtilmiştir.

Kadınların siyasi parti üyeliklerinin yüksek olduğu, ancak karar alma pozisyonlarında yer almadıkları ifade edilmiştir.

Kadınların aday olarak gösterildikleri, ancak listelerde alt sıralarda yer aldıkları söylenmiştir.

Siyasette temsilin düşüklüğü sonucu şimdikinden başka türlü bir siyaset yapma biçiminin gelişmediği söylenmiştir.

İspanya ve Hollanda örneklerine bakılmış; söz konusu ülkelerde kadın temsili % 40'lar düzeyinde olduğu ifade edilmiş; Türkiye ile benzer biçimde, İspanya'da siyasette yer alan kadınların genellikle geleneksel olarak kadınlara uygun görülen alanlarda olduğu (Eşitlik Bakanlığı, Sosyal Hizmetler Bakanlığı gibi), Hollanda'da ise her alanda yer aldıkları belirtilmiştir.

Tüm bu sorunların nedenleri;

Cinsiyetçi düzen nedeniyle kadınların eğitime erişim, istihdama katılım, toplumsal yaşamın tüm alanlarında görünürlük, farkındalık ve özgüven açısından dezavantajlı olmaları, bunlar sonucunda kaynaklara erişimlerinin sınırlı olması,

Kültürel kodlar sonucu kadınların siyasete katılımının çevrelerince desteklenmemesi,

Siyaset alanı ve siyaset yapma biçiminin kadınların ihtiyaç ve koşullarına uygunsuzluğu,

Adayların belirlenme süreci ve biçimi

olarak sıralanmıştır.

Siyasete ve siyasi partilerin karar alma mekanizmalarına katılımı arttırmak için şu öneriler sıralanmıştır:

Kadınlara, erkeklere, tüm topluma, kurum ve kuruluşlara, medyaya yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık ve zihinsel dönüşüm çalışmaları,

Kadınların kadın STK'ları ve diğer kadınlarla buluşma ve deneyim paylaşımlarının sağlanarak dayanışmanın geliştirilmesi,

Siyasi partiler ve seçim yasalarının gözden geçirilerek değiştirilmesi,

Kota ve fermuar sistemi uygulamaları,

Kadınların bu alanda deneyim kazanmalarını sağlamak amacıyla kadın kolları çalışmalarına önem verilmesi,

Kadın-erkek eşitliğini destekleyen mevzuat/yapılanma/mekanizmaların varlığının geliştirilmesi,

Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama çalışmalarına siyasi partilerin ve erkeklerin katılımının sağlanması,

Parlamento başta olmak üzere tüm kurumlarda toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısının ana akımlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılması.

Özet olarak;

Mevcut durumda, kadınların siyasete ve siyasi partilere karar alma düzeyinde katılımının düşük olduğu ifade edilmiş ve bunun nedenleri arasında kadınların eğitime erişim, istihdama katılım, toplumsal yaşamın tüm alanlarında görünürlük, farkındalık açısından dezavantajlı olmaları ve bunun sonucunda kaynaklara erişimlerinin sınırlı olması; siyasete katılmalarını desteklemeyen bir kültürel yapının varlığı; siyaset alanı ve siyaset yapma biçiminin kadınların ihtiyaç ve koşullarına uygunsuzluğu ve adayların belirlenme süreci ve biçimi olarak sıralanmıştır. Katılımı arttırmak için ise toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda topyekün farkındalık ve zihinsel dönüşüm çalışmaları yürütülmesi; kadın STK'ları ve çeşitli buluşmalar yoluyla deneyim paylaşımı ve dayanışmanın geliştirilmesi; siyasi partiler ve seçim yasalarının değiştirilmesi, kota ve fermuar sistemi uygulamaları; kadın kolları çalışmalarına önem verilmesi; kadın-erkek eşitliğini destekleyen mevzuat/yapılanmaların varlığının geliştirilmesi; toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama çalışmalarına siyasi partilerin ve erkeklerin katılımının sağlanması ve Parlamento başta

olmak üzere tüm kurumlarda toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısının ana akımlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılması önerilmiştir.

Üçüncü Oturum: Sivil Toplum Örgütlerinde ve Üniversitelerde Kadınların Yetki ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılımı

Kadınların sendikaların üst düzey yöneticiliklerinde görev almasına ilişkin kamuoyunda negatif bakış açısının mevcut olduğuna dikkat çekilmiştir.

Kadınların üst düzey karar alma mekanizmalarına katılım konusunda cesaretsiz olmasının katılımı olumsuz yönde etkilediğine vurgu yapılmıştır.

Kadınların karar alma mekanizmalarına katılımında yer alabilmesi için öncelikle çalışma hayatında yer alması gerektiği belirtilmiştir.

Kadınların karar alma mekanizmalarında daha fazla yer alabilmesi için erkeklerin de sürece dâhil olmasının önemli olduğu belirtilmiştir.

Kadın rol modeller sayesinde; karar alma mekanizmalarındaki kadın sayısında artış gözlenebileceğine vurgu yapılmıştır.

Akademik karar alma mekanizmalarındaki erkek egemenliğine dikkat çekilmiştir. Kadınların akademik alanda karar alma mekanizmalarına katılımını arttırmak için kadın akademisyenler birliği oluşturulması gerektiği belirtilmiştir.

Kadınların karar alma mekanizmalarındaki etkinliğini arttırmak için kreş, anaokulu gibi okul öncesi birimlerin tatil günlerinde de çalışması gerektiği belirtilmiştir.

Kadınların karar alma mekanizmalarına katılımının arttırmak için alt kademelerden başlanarak bilgilendirilmesi ve cesaretlendirilmesi gerekliliğine vurgu yapılmıştır.

Kadınların iş hayatında özellikle tarım sektöründe kayıt dışı çalıştığına dikkat çekilmiştir.

Kadınların karar alma mekanizmalarına katılımını arttırmak için tabandan tavana doğru bir çalışma yapılması gerektiğine dikkat çekilmiştir.

Kadınların karar alma mekanizmalarına katılımı konusunda uluslararası düzenlemelerin içselleştirilerek uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

Toplumda var olan kadın anlayışının kadınların iş hayatına katılımı konusunda engel oluşturduğu ve bu anlayışın değiştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Kadınların karar alma mekanizmalarındaki oranını arttırmak için kota uygulaması yapılabileceği belirtilmiştir.

Kadınların karar alma mekanizmalarındaki oranının dışında temsil kalitesinin de önemli olduğuna vurgu yapılmıştır.

Kadınların ailenin bir parçası olmadan önce bir birey olduğuna dikkat çekilmiş olup; kadınların ailenin bir parçası olmasının birey olarak görülmesi önünde engel oluşturmadığı belirtilmiştir.

Kadınların karar alma mekanizmalarına katılımı konusunda uluslararası örnekler incelenmiştir. Avusturya'daki kadınların genel olarak part-time çalışma konusunda istekli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca; Avusturya'da kadın-erkek çalışanlar arasında ücret farklılığı olduğu ve bunu gidermeye yönelik çalışmalar yapıldığı belirtilmiştir.

Avusturya'daki üniversitelerde kadınların karar alma mekanizmalarını arttırmak amacıyla kota uygulaması yapıldığı belirtilmiştir.

Estonya'da kadınların internet sayesinde karar alma mekanizmalarına katılım sağladığı belirtilmiş olup; internetin karar alma mekanizmalarına katılım konusunda önemli bir araç olduğuna vurgu yapılmıştır.

Avrupa'da sendikalarda yönetici olarak daha çok erkeklerin çalışması desteklendiği belirtilmiş olup; negatif bir bakış açısının hâkim olduğu vurgulanmıştır.

Avrupa'da kadınların zaman yetersizliği nedeniyle toplantılara katılmadıkları belirtilmiş olup, karar mekanizmalarında yeterince yer alamamalarının sebebi olarak;

Kadınların sendikaların yapılandırılması bakımından çok bilgi sahibi olamamaları,

Yetersiz mevzuat düzenlemeleri,

Kadınların karar verme ve liderlik konularında eğitilmemesi ve erkeklerin de bu sürece dâhil edilmemesi,

Bazı alanlarda toplumsal cinsiyet dengesizliği,
gösterilmiştir.

Özet olarak;

Sendikalar, üniversiteler, meslek örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarında üst düzey yöneticilikte kadınların temsilinin yetersiz olduğu belirtilmiştir. Bunun nedenleri; toplumsal ve kültürel yapının destekleyici olmaması, istihdama katılımlarının yetersizliği, çalışma yürütme koşullarının kadınlar için uygunsuzluğu, kadınların toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle özgüven ve cesaret konusunda yaşadıkları sorunlar ve kadınlar arası ağ ve örgütlenme eksikliği olarak ifade edilmiştir. Katılımı arttırmak için toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama çalışmalarına erkek katılımının sağlanması, bu alandaki kadın rol modellerin kamuoyunda bilinirliğinin artırılması, kadınlar arası ağ ve örgütlenmenin geliştirilmesi, çocuk bakım mekanizmalarının yaygınlaştırılması ve bu birimlerin tatil

günlerinde de çalışmasının sağlanması, kadınların liderlik konusunda bilgilendirilmesi ve cesaretlendirilmesine yönelik çalışmalar, kota uygulaması, eşitlik bakış açısının ana akımlaştırılmasına yönelik çalışmalar yürütülmesi önerilmiştir.

Dördüncü Oturum: Kadınların Yerel Düzeyde Yetki ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılımı

Doğubayazıt Belediyesinde kadınların siyasal katılımının artırılması ve kadınların güçlendirilmesi amacıyla yapılan çalışmalar aktarılmıştır;

Her yıl yerel kadın konferansları yapılmaktadır

Kadın danışma merkezi kurulmuştur

Kadınlar için çamaşır evleri kurulmuştur. Bu evlerde kreş bulunmaktadır, okuma yazma kursları, kadının insan hakları eğitimi verilmektedir, seminer, film gösterimi vb. etkinlikler düzenlenmektedir.

Belediye bünyesinde kadın belediye personelinden oluşan bir kadın kurulu kurulmuştur. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana plan ve politikalar yerleştirilmesinin bir aracı olarak, bu kurulda kurum içi sorunlar, kent politikaları, verilmesi gereken hizmetler vb. konular konuşulmaktadır.

Karar alma mekanizmalarında kadın sayısının artabilmesi için ideolojiler dışında ortak bir payda, kadınlar arası dayanışmanın olması önemlidir.

Siyasi parti çalışmaları, erkeklerin yaşam şekline göre şekillenmiştir. Anaakım çalışmalar erkeklere göre, ikincil sayılabilecek çalışmalar (örn kadın kolları) ise ev kadınlarının ihtiyaçlarına, zaman kullanımına göre düzenlenmektedir.

Yerel yönetimde karar mekanizmalarında kadınlar için belirgin bir cinsiyete dayalı işbölümü, cinsiyete dayalı alanların ayrışması bulunmaktadır.

Kadın yöneticiler ağırlıkla sosyal yardım, sosyal ve kültürel işler vb. konularda çalışmaktadır.

Muhtarlık yerel yönetimlerde en önemli kademelerden biridir ve kadınların muhtarlık düzeyinde temsili, seçimle gelinen ilk kademe olması açısından önemlidir.

Türkiye’de mevcutta 63 kadın köy muhtarı, 453 kadın mahalle muhtarı görev yapmaktadır. Bu çok yetersiz bir sayıdır.

Estonya’da kadınların yetki ve karar alma mekanizmalarına katılımı konusunda mevcut durum, yasal ve kurumsal yapı ile yapılan çalışmalar anlatılmıştır. Ayrıca toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadın girişimciliği, mikro kredi projeleri, köy hareketi, kadına yönelik şiddetle mücadele vb. faaliyetler paylaşılmıştır.

Kadınların yerel yönetimlere katılımını artırmak için yapısal eşitsizliklerle mücadele etmek, aile-iş yaşamının uyumlaştırılması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesine yönelik projeler, bilinçlendirme çalışmaları gereklidir.

Farkındalık artırma çalışmaları yapmak ve bu konuda yapılacak çalışmalara erkeklerin katılımını sağlamak gerekmektedir. Estonya için ele alındığında öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri başarılıdır ancak memurların bu eğitimlere dahil etmekte sorun yaşanmaktadır.

Yerel yönetim mevzuatındaki kentsel karar alma süreçlerine katılıma ilişkin düzenlemeler ve yapıların bilinmesi kadınların siyasal katılma haklarını kullanabilmeleri açısından önemlidir. Bu kapsamda;

5393 sayılı Belediye Kanunu ve 6360 sayılı Kanun hakkında bilgilendirme yapılmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanununda mahalle idari yönetim olarak belirlenmiştir. Kanun'daki düzenleme mahalle yönetimine katılımı mümkün kılmaktadır.

Ayrıca, Hemşehri Hukuku, Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım, Kent Konseyi, Stratejik Plan, Diğer Kuruluşlarla İlişkiler, Belediye Eşitlik Birimi ve Eşitlik Komisyonu, İhtisas Komisyonu, Avrupa Yerel Yaşamda Kadın – Erkek Eşitliği Şartı başlıkları altında kadınlara yerel yönetimlere siyasal katılma olanakları sunan düzenleme ve yapılar katılımcılarla paylaşılmıştır.

3.2. Kamu Politikaları, Yerel Yönetimler, Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: Kadın Dostu Kentler, Türkiye Örneği Toplantısı (26 Eylül 2014 İstanbul)

İstanbul Üniversitesi Küresel Siyaset ve Yönetim Uygulama ve Araştırma Merkezi (KÜSYAM) ile Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi (KEİG) Platformu, 26 Eylül 2014 tarihinde İstanbul'da TÜBİTAK destekli “Kamu Politikaları, Yerel Yönetimler, Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: Kadın Dostu Kentler, Türkiye Örneği” araştırma projesinin sonuçlarını kamuoyuyla paylaşmak üzere bir toplantı düzenlemiştir.

Toplantıya akademisyenler, kadın örgütlerinden ve sendikalardan temsilciler, Birleşmiş Milletler Kadın Dostu Kentler Projesi'nden koordinatörler ile belediyelerden yöneticiler ve uzmanlar katılmıştır. Komisyon uzmanımız da toplantıya katkıda bulunmak üzere davet edilmiştir.

Çalışma, dünyada uygulamaları henüz çok yeni olan Dirlik Temelli Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme yaklaşımıyla, Türkiye'de 10 ilde (Kars, Şanlıurfa, Nevşehir, İzmir, Samsun, Erzurum, Diyarbakır, Kayseri, Manisa, Ordu) belediye hizmet ve harcamalarının ne kadarının toplumsal cinsiyet dirliğine (gender well-being) dönüştüğünü araştırmıştır. Araştırma bulgularının kamu kaynaklarının adil ve eşit kullanımına, dolayısıyla, kadın-erkek eşitliğinin toplumda tesis edilmesine katkıda bulunması beklenmektedir.

4. Komisyonun Yurt Dışı Ziyaretleri

4.1. İslam İş Birliği Teşkilatı ile Muhtemel İş Birliği Teknik Toplantısı (9 Kasım 2013 Cidde)

İslam İş Birliği Teşkilatı, önceki adıyla İslam Konferansı Örgütü, dört kıtadan elli yedi ülkenin üyesi olduğu ve Birleşmiş Milletlerden sonraki en büyük ikinci uluslararası kuruluştur. Teşkilat, El-Aksa Camisi'nin kundaklanma denemesinden sonra, Fas'ın başkenti Rabat'taki tarihi Zirve Kararı neticesinde 25 Eylül 1969 tarihinde kurulmuştur. 1970 yılında ilk Dışişleri Bakanlığı İslam Konferansı neticesinde Cidde'de Genel Sekreter başkanlığında daimi bir sekretarya kurulmasına karar verilmiştir. Sayın Ekmeleddin İHSANOĞLU, Ocak 2005 tarihinden itibaren Teşkilatın dokuzuncu genel sekreteri olarak görev yapmaya başlamış, Ocak 2014 tarihinde görevi sona ermiştir.

Aralık 2005'te Mekke'de gerçekleştirilen “Olağanüstü İslam Zirvesi”nde, İslam dininde kutsanan kadın, çocuk haklarının geliştirilmesinin de aralarında bulunduğu eğitim, teknoloji, bilim gibi alanlarda üye ülkelerin ortak eylemini öngören On Yıllık Eylem Planı oluşturulmuştur.

9 Kasım 2013 tarihinde Cidde'de, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK), Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), İslam İş Birliği Teşkilatı (OIC) üye ülkeleri arasında kadınların güçlendirilmesine ilişkin teknik iş birliği çerçevesinde, Teşkilat ile “Muhtemel İş Birliği Teknik Toplantısı” gerçekleştirilmiştir. Cidde'de gerçekleştirilen toplantıya KEFEK Başkanı ve Kocaeli Milletvekili Sayın Azize Sibel GÖNÜL, Ağrı Milletvekili Sayın Mehmet Kerim YILDIZ, Balıkesir Milletvekili Sayın Ayşe Nedret AKOVA, Eskişehir Milletvekili Ruhsar DEMİREL ve görevli olarak Komisyon Yasama Uzman Yardımcısı Rabia ARABACI KARİMAN'dan müteşekkil heyet toplantıya iştirak etmiştir.

9 Kasım tarihinde Cidde'de yapılacak toplantı öncesi iki hazırlık toplantısı yapılmış; bu toplantılarda “Muhtemel İş Birliği Teknik Toplantısı”nda üzerinde görüşme yapılacak “Taslak Kavramsal Not” hakkında tarafların görüşlerinin yanı sıra projenin yönetimi konusunda sorumluluklar, proje uygulama modelleri, proje süresi, proje bütçesinin miktarı ve temini gibi konular hakkında görüşmeler yapılmıştır. Söz konusu toplantıların ilkine Komisyonumuz, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Dışişleri Bakanlığı temsilcileri, ikincisine ise ilk toplantıdaki kurum temsilcilerinin yanı sıra Dışişleri Bakanlığı Ortadoğu Genel Müdürlüğü temsilcileri katılım sağlamışlardır.

Muhtemel İş Birliği Toplantısı öncesi yapılan hazırlık toplantılarında;

Taraflar arasında muhtemel bir iş birliğinin, doğrudan bir sistem aktarımından ziyade karşılıklı deneyim paylaşımı olarak tanımlanması gerektiği,

Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda kaydettiği aşama ile Teşkilat üyesi ülkelere model teşkil edeceği,

Dışişleri Bakanlığı'nın proje kapsamında Arap dünyası yerine İslam Dünyası'nı hedeflemenin daha yerinde bir yaklaşım olacağı ve "Taslak Kavramsal Not"ta yer alan hedefler, beklentiler, içerik ve projenin uygulanması konularının İslam İş Birliği Teşkilatı ile uyumlu hâle getirmenin gereklilik arz ettiği,

Proje kapsamında iş birliği yapılması öngörülen ülkelerin belirlenmesi noktasında, iş birliği konusunda isteklilik ve talebin önemli görüldüğü, işbirliği konusunda gönüllülük esasıyla belirlenen ülkelerin projede yer almasının önemi vurgulanarak Orta doğu, Asya ve Afrika olmak üzere üç bölgenin dâhiliyetinin önem arz ettiği,

"Taslak Kavramsal Not"ta, İslam İş Birliği Teşkilatı'nın Kahire'de kadın girişimciliği için kurulması kararlaştırılan merkez ve "Kadının Güçlendirilmesi Eylem Planı" gibi İslam İş Birliği Teşkilatı üye ülkelerinin kadının güçlendirilmesi alanında kaydettiği başarılarla gönderme yapmanın ve "Taslak Kavramsal Not"ta boş bulunan bu kısımların Teşkilat temsilcilerince tamamlanmasının yerinde olacağı,

Proje öncesi tarama çalışması yapmak yerine, kadının güçlendirilmesi alanında ilgili ülkelerin ihtiyaçları ve mevcut durumlarının saptanması amacıyla ihtiyaç analizi yapmanın daha uygun bir çalışma olacağı,

Projenin bütçelenmesi konusunda, iş birliğinde istekli olan ülkelerin bireysel katkılarının Proje'nin devamlılığı ve başarısı noktasında gösterge niteliğinde olacağı,

Uygulama modeli ve ortak kurumların görevleri hususunda, iş birliği çerçevesini oluşturan uluslararası kuruluşlar olarak İslam İş Birliği Teşkilatı ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ile birlikte yürütülmesinin öngörüldüğü,

İslam İş Birliği Teşkilatı ile yapılan temaslar çerçevesinde, Teşkilat ile Birleşmiş Milletler arasındaki iş birliğinin hayata geçirilmesinde önemli bir fırsat sağlanmasının yanı sıra İslam dünyasında kadının statüsü ve rolü hakkındaki önyargıların önüne geçmek için Teşkilata üye ülkeler arasındaki kadının güçlendirilmesi konusunda ortak girişim niteliğinin ve aynı konuda iş birliği ve parlamentolar arası ilişkilerin geliştirilmesi açısından önemli bir adım sayıldığı,

Proje'nin zamanlaması açısından, 9 Kasım 2013'te Cidde'de yapılacak toplantı neticesinde, "Taslak Kavramsal Not" üzerinde tüm taraflarca anlaşma sağlanması ve nihai şeklinin benimsenmesi hâlinde, 9-11 Aralık 2013 tarihleri arasında 40. İslam Dışişleri Bakanları Konferansı'nda Dışişleri Bakanı Sayın Ahmet DAVUTOĞLU'nun konuşmasında ve "Konferans Nihai Raporu" nda Proje'ye referans verilmesinin sonraki aşamalar için olumlu bir gelişme olacağı,

görüşleri ifade edilmiştir.

"Muhtemel İş Birliği Teknik Toplantısı" öncesi yapılan görüş teatileri neticesinde, taraflarca üzerinde uzlaşılan nihai taslak metin hazırlanmış ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı temsilcilerince İslam İş Birliği Teşkilatı temsilcileri ile paylaşılmıştır.

9 Kasım 2013 tarihinde 01.10 itibarıyla Cidde'ye varılmıştır.

9 Kasım 2013 Cumartesi günü saat 10.00'da başlayan toplantıya; KEFEK Heyetinin yanı sıra, Dışişleri Bakanlığı Ortadoğu Genel Müdür Yardımcılığı (OAGY) Daire Başkanı Sayın Mehmet KÜÇÜKSAKALLI; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Bakan Yardımcısı Sayın Aşkın ASAN, Bakan Yardımcısı Danışmanı Sayın Zehra İMAMOĞLU, Kadının Statüsü Genel Müdürü Sayın İsmet YILDIZ POLAT, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Ar-Ge Proje Daire Başkanı Sayın Göknur AKÇADAĞ, Uzman Sayın Handan SAYER; Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Demokratik Yönetişim Müdürü Sayın Leyla ŞEN, Asistan Seher ALACACI; İslam İş Birliği Teşkilatı Kültürel ve Sosyal İşler Genel Müdürü Sayın Büyükelçi Hemayet UDDIN, İslam İş Birliği Teşkilatı Genel Sekreter Danışmanı Sayın Cenk URAZ, Kültürel İşler Dairesi Başkanı Sayın Margoob BUTT, Aile ve Kadın İşleri Daire Başkanı Sayın Jan Aga IQBAL, Genel Sekreter Kabinesi Üyesi Sayın Hasan Basri ARSLAN, Kültürel İşler Dairesi Uzmanı Sayın Abdula Manafi MUTUALO katılım sağlamışlardır.

Toplantı, KEFEK Başkanı Sayın Azize Sibel GÖNÜL'ün konuşmaları ile başlamıştır. Sayın GÖNÜL, Türkiye'de ulusal ve uluslararası düzlemde kadın hakları konusundaki ilerlemelerin kaydedildiğini ifade etmiş, Anayasa'nın 10. maddesi ile kadın ve erkeklerin eşit haklara sahip olduğunun yanı sıra 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan referandumla yürürlüğe giren Anayasa Değişikliği ile kadın, çocuk ve engellilere yönelik pozitif ayrımcılık uygulanması hükmünü vurgulamıştır. Türkiye'nin başta CEDAW (Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi) olmak üzere ulusal ve bölgesel sözleşmelere taraf olduğunu ve TBMM tarafından 24 Mart 2009 tarihinde kurulan "Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu"nun bu alandaki faaliyetleri takip etmekte olduğunu belirtmiştir.

Sayın GÖNÜL, Türkiye'nin İslam İş Birliği Teşkilatı çerçevesinde kadının gelişimi konusunda yürütülen çalışmalarını desteklediğini, bu kapsamda Kahire'de kurulması öngörülen "İslam İş Birliği Teşkilatı Kadının Gelişimi Teşkilatının Statüsü"nü Dışişleri Bakanı Sayın Ahmet DAVUTOĞLU tarafından Şubat 2013'te Kahire'de düzenlenen İslam Zirvesi sırasında imzalandığını ifade etmiştir. Kuruluşundan itibaren Teşkilatın çalışmalarına etkin biçimde katkı vermiş olan Türkiye'nin Teşkilat üyesi kardeş ülkelerde her alanda tecrübe paylaşımı ve iş birliğini geliştirmeyi istediğini vurgulamış, İslam toplumlarının temel direğini oluşturan kadın ve aile konularının muhtemel iş birliği alanları içinde öne çıkan alanlar olarak belirtmiştir. Ayrıca, İslam İş Birliği Teşkilatının bu konudaki başarılı çalışmalarının takdirle karşılandığını ve üye ülkeler arasında tecrübe paylaşımının artırılmasının yararlı olacağı inancı paylaşılmıştır. Bu doğrultuda, Teşkilat Sekreteryası ile daha önce paylaşılmış olan "Taslak Kavramsal Not"un, muhtemel iş birliğinden tarafların temel beklentileri ve icraya dönük bazı hususlar konusunda ortak noktaların belirlenmesine hizmet edeceğinin altı çizilmiştir. Projeye ilişkin hususları müzakereye geçmeden önce, Proje'nin üç temel alanda İslam ülkelerine hizmet edeceği inancını vurgulamıştır. Sayın GÖNÜL, ilk olarak, İslam dünyasında kadınların gelişimi konusunda üye ülkeler arasındaki somut iş birliği imkânlarının artırılabilirliğini, İslam ülkelerindeki parlamenterler, üniversiteler ve

kuruluşların birbirlerini daha yakından tanıma fırsatı bularak tecrübe paylaşımının sağlanabileceğini ifade etmiştir. İkinci olarak, Teşkilat'ın Asya, Afrika ve Arap olmak üzere üç ana grubundan kardeş ülkelerin katılımıyla dünyanın en büyük iki uluslararası örgütü olan İslam İş Birliği Teşkilatı ve Birleşmiş Milletler arasında son yıllarda gelişen temas ve iş birliğinin her iki örgütün de gündeminde öncelik taşıyan bir alanda mütevazı bir projeye somutlaşması anlamına geldiğine işaret edilmiştir. Üçüncü ve son olarak, bu çalışmaların İslamofobi ve Müslümanlara karşı gözlenen ayrımcılığa karşı ortak çabaları güçlendireceği, İslam'da yanlış algılamaları ortadan kaldırmaya yardımcı olacağı ve kadınların toplumların gelişmesine yönelik hayati katkısının Proje sayesinde Teşkilat çalışmalarına aktarılacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda, Proje'ye ilişkin "Taslak Kavramsal Not"un, Teşkilatın katkısıyla nihai hâlini alabileceği ve üye ülkelerin değerlendirmesine sunulabileceği ve bu kapsamda iş birliğine gönüllü üye ülkelerle çalışmanın arzu edildiği ifade edilmiştir.

Aile ve Kadın İşleri Daire Başkanı Sayın Jan Aga IQBAL tarafından, özellikle Genel Sekreter Sayın İHSANOĞLU döneminde Teşkilatın kadın konularından oldukça aktif bir çalışma sürecinde olduğuna işaret edilmiştir. Aralık 2011'de İstanbul'da, İslam İş Birliği Teşkilatı ve Parlamento Birliği katkılarıyla düzenlenen ve Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın açılış konuşmasını yapmış olduğu "Müslüman Toplumlarda Kadının Rolü Konferansı"na işaret etmiştir. Teşkilat Sekreteryasına iletilmiş bulunan "Taslak Kavramsal Not" ile Teşkilatın öncelikleri arasındaki paralelliğin memnuniyet verici bir gelişme olduğu kaydedilmiştir. Bu kapsamda, "Taslak Kavramsal Not"un dikkatli bir şekilde incelendiği ve daha işler hâle getirilmesi için üzerinde birlikte tartışmanın daha faydalı olacağı belirtilmiştir.

Sayın IQBAL, Teşkilatın faaliyetlerinin yalnızca Arap bölgesiyle sınırlı olmadığını hatırlatarak beş bölgede faaliyet gösteren bir örgüt olduğunu, kadınların sosyal hayata yapmış olduğu katkıların toplumda var olan yanlış algılar sebebiyle takdir edilmediğinden ötürü üzüntü duyulduğunu belirtmiştir. Ancak bununla birlikte, hükümet lideri, yargıç, parlamenterlerin de aralarında bulunduğu birçok üst düzey kadının mevcudiyetinin kadın ilerlemesi konusunda ümitvar bir gelişme niteliğinde olduğu ifade edilmiştir. Müslüman toplumlarda sosyal imkânlarla erişim noktasında kadınların istenilen düzeyde olmadığı ve bu hakların sınırlı bir kesime tanındığı vurgulanmıştır. Bu saptamalar ışığında, sosyal hayatın her safhasında kadınların konumlarını yükseltmenin Teşkilatın öncelikli stratejik hedefleri arasında yer aldığına işaret edilmiştir. Sayın IQBAL, 20-21 Aralık 2006 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen "İslam İş Birliği Teşkilatı Kalkınmada Kadının Rolü Konulu İlk Bakanlar İslam Konferansı"nın Teşkilat Genel Sekreteri Sayın İHSANOĞLU'nun değerli girişimleri sayesinde hayata geçirildiği ve ikincisi 2008'de Kahire'de düzenlenen konferansın "Kadın Eylem Planı"nın olarak bilinen "İslam İş Birliği Teşkilatı Kadının İlerlemesi Eylem Planı" (OPAAW) bakımından önemli adımlar arasında saymıştır. Bu Plan ile, Teşkilatın elli yedi üyesi tarafından siyasi, kültürel ve ekonomik alanlarda kadının durumunun güçlendirilmesi için kapsamlı bir strateji oluşturulmuştur. Özellikle Kahire'de gerçekleştirilen toplantıda, siyasi alanda karar verici olarak kadının ilerlemesine dair yol haritasının belirlenmesi ve kadına karşı şiddetin önlenmesi için çerçeve çizilmiştir.

OPAAW'ın tüm Teşkilat üyeleri tarafından imzalanmasının ve Kahire'de faaliyete geçmesi beklenen Merkez'in, üye ülkelerin kadın konusunda somut adımlar atılması yönünde gösterdiği kararlılığın göstergesi olduğu vurgulanmıştır. Özellikle bu süreçte Türkiye'nin katkısına ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir.

Sayın IQBAL, başkanı bulunduğu Aile ve Kadın İşleri Birimi hakkında bilgi aktarmıştır. "İslam İş Birliği Teşkilatı On Yıllık Eylem Planı" çerçevesinde resmen 2010 yılında ayrı bir uzman birim olarak kurulmuş olan Birim'in kadına karşı her türlü şiddetin önlenmesi ve karar alma mekanizmalarında kadın katılımını artırmanın yanı sıra CEDAW'un bölgeye uygulanabilirliğinin sağlanmasından da sorumlu olduğunu belirtmiştir.

Sayın IQBAL, Genel Sekreter Sayın İHSANOĞLU himayesinde kadın haklarının geliştirilmesi yönünde atılan önemli bir adım olarak "Bağımsız Daimi İnsan Hakları Komisyonu" kurulduğunu ve bu Komisyonun dördü kadın olmak üzere toplam on sekiz seçilmiş üyeden müteşekkil bir birim olduğunu ifade etmiştir.

Sayın IQBAL'in konuşmasının ardından Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakan Yardımcısı Sayın Aşkın ASAN konuşmalarını yapmıştır. Sayın ASAN, Bakanlık misyonunun kadın haklarının geliştirilmesi, korunması ve kadına karşı her türlü şiddetin önlenmesi olduğunu ifade etmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının, tüm ülkeler için çözülmesi gereken bir sorun teşkil etmesine rağmen özellikle İslam dünyası için çözümü aciliyet arz eden konular arasında bulunduğuna dikkat çekmiştir. İslam dininin kadın haklarına atfettiği büyük öneme rağmen, okuryazar oranında kadınların istenen düzeyde olmaması, istihdama katılım düzeyinin düşüklüğü, şiddet, gelir düşüklüğü, adalet erişimde eksiklik gibi hususların önemli olduğunu bildirmiştir.

Sayın ASAN, Türkiye'nin 2000'li yıllardan itibaren, hükümet ve sivil toplum örgütlerinin katkılarıyla toplumsal cinsiyet eşitliğini günlük hayatın her safhasına taşıyan gelişmelere imza attığına dikkat çekmiştir. Gerek ulusal gerekse uluslararası mevzuat çalışmaları ile, Türkiye'deki cinsiyet eşitliği mekanizmasının kadının her alanda güçlendirilmesi yönünde adımlar attığını, ancak buna rağmen hâlen bu alanda zorlukların mevcut olduğunu belirtmiştir.

Sayın ASAN, Türkiye'nin alandaki tecrübeleri ve 1950'li yıllardan beri Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ile sürdürdüğü iş birliği çerçevesinde İslam coğrafyasındaki ülkelerle yapısal iş birliği kurma arzusunu ifade etmiştir. 2011 yılında, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın himayelerinde, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Sayın Fatma ŞAHİN'in ev sahipliğinde ve İslam İş Birliği Teşkilatı Genel Sekreteri Sayın Ekmeleddin İHSANOĞLU ve İslam İş Birliği Teşkilatı Parlamenter Birlik Genel Sekreteri Sayın Mahmut Erol KILIÇ'ın iş birliği ile Teşkilat üyesi yirmi ülke, 230 parlamenter ve çok sayıda akademisyen ve sivil toplum örgütü temsilcisinin kadın haklarını korumak üzere alınması gereken tedbirleri tartışmak üzere bir araya geldiğini bildirmiştir. Bu Konferans'ta, kadın hakları alanında son yıllarda Arap bölgesinde takdire şayan reformlara ilaveten kadınların, bütçe, yasal haklara erişim gibi konularda kapsamlı olarak cinsiyete duyarlı önlemlerin hayata geçirilmesi konusunda hemfikir oldukları beyan edilmiştir.

“Konferans Nihai Raporu”nda kadının statüsünü geliştirmek için alınacak önlemler, projeler yoluyla hükümet ve sivil toplum diyalogunu geliştirmek, politika yapım sürecinde cinsiyet temelli göstergeler elde etmek, cinsiyete göre bölümlenmiş veri toplamak amacıyla bölge çapında “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü” kurulması kararına işaret edilmiştir.

Sayın ASAN, toplantıda üzerinde tartişılan “Taslak Kavramsal Not”un toplumsal cinsiyet eşitliği ve tecrübe paylaşımı konularında Türkiye’nin ile bölge ülkeleri arasındaki talepleri karşılılama noktasında önemli bir gelişme olacağını ifade etmiştir. Sayın ASAN, muhtemel iş birliği ile geçici istişare yerine daimi surette Türkiye ile bölge ülkeleri arasındaki deneyim ve bilgi alış verişi yoluyla yapısal iş birliğinin geliştirilebileceğini belirterek sözlerini sonlandırmıştır.

İslam İş Birliği Teşkilatı Kültürel ve Sosyal İşler Genel Müdürü ve Büyükelçi Sayın Hemayet UDDIN, Türkiye’nin toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırmasındaki başarisının heyecan ve takdirle karşılılağını ifade etmiştir.

İslam İş Birliği Teşkilatı Genel Sekreter Danışmanı Sayın Cenk URAZ, iş birliği girişiminin Teşkilatın yalnızca Tüzüğü’ne değil, “Kahire Kadının Geliştirilmesi Eylem Planı” ve “On Yıllık Eylem Planı”na paralellik taşımalarının memnuniyet verici bir gelişme olduğunu aktarmıştır. Proje kapsamında iş birliği yapılacak ülkelerin bölgesel düzeyde benzer özellik taşıyanlar arasından tanımlanmasının önemli olduğuna işaret edilmiştir. Proje ortaklığı yapacak ülkelerin kararlılık ve karşılık çıkar konularında örtüşmesi gerektiği ifade edilmiştir. Proje’nin önemli bir ayağını oluşturacak olan bütçeleme için, diğer uluslararası kuruluşlar gibi Teşkilatın da sınırlı kaynağa sahip olduğu varsayımından hareketle, üye ülkeler ile bu konuda istişarenin faydalı olacağı söylenmiştir. Bu noktada Aralık 2013’te Gine Konakri’de düzenlenecek olan Dışişleri Bakanları Konseyi 40. Oturumu’nun iş birliği yapılacak ilk grup ülkelerin belirlenmesi ve bütçenin oluşturulması bakımından fırsat yaratabileceği belirtilmiştir.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Demokratik Yönetişim Müdürü Sayın Leyla şEN, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ile Türkiye arasında UNDP Yöneticisi Sayın Helen CLARK ile Dışişleri Bakanı Sayın Ahmet DAVUTOğLU tarafından 2011 yılı Mart ayında imzalanan Ortaklık Çerçeve Anlaşması kapsamında UNDP’nin Proje’deki dayanağını açıklamıştır. Muhtemel iş birliğinin, UNDP ile OIC arasındaki bu anlamdaki ilk iş birliği olması sebebiyle önem arz ettiğini vurgulamıştır.

Dışişleri Bakanlığı Ortadoğu Genel Müdür Yardımcılığı (OAGY) Daire Başkanı Sayın Mehmet KÜÇÜKSAKALLI, Konakri’de yapılacak olan toplantının OIC üye ülkelerinin Proje konusunda bilgilendirilmesi açısından fırsat sunacağını bildirmiştir. Bu süreçte üye ülkelerin siyasi ve toplumsal hassasiyetlerinin de göz önünde bulundurmanın gerekli olduğuna vurgu yapılmıştır.

İslam İş Birliği Teşkilatı Kültürel ve Sosyal İşler Genel Müdürü Sayın Büyükelçi Hemayet UDDIN, Aralık ayında Konakri’de yapılacak toplantının yanı sıra “Kadın Konulu Bakanlar Toplantısı”nın da “Taslak Kavramsal Not”un geliştirilmesi bakımından önemli bir

fırsat olacağını ifade etmiştir. Teşkilat İnsan Hakları Komisyonunun “Taslak Kavramsal Not”un gündeme alınması konusunda inisiyatif kullanabileceğini belirtmiştir.

Kültürel İşler Dairesi Başkanı Sayın Margoob BUTT, Teşkilat İnsan Hakları Daimi Komisyonunun bu süreçte desteğinin alınmasının, bu amaç doğrultusunda Komisyonun ev sahipliğinde çalıştaylar düzenlenmesinin faydalı olabileceğini ifade etmiştir.

Heyetten Ağrı Milletvekili Sayın Mehmet Kerim YILDIZ, iş birliği sürecinde taraflar arasındaki farklılıklardan ziyade birleştirici ortak noktalara odaklanmanın daha faydalı olacağı; miras, evlilik gibi üye ülkeler arasında farklılıkların bulunduğu konuların ülkelerin iç politika konuları arasında görüldüğü belirtilmiştir. Ayrıca bu süreçte üye ülke parlamentoları arasındaki iş birliğinin de önemli olduğu belirtilmiş, Sayın Büyükelçi UDDIN tarafından da bu konuda hem fikir olduğu ifade edilmiştir. Sayın UDDIN tarafından, Teşkilatın kendi “Eylem Planı’na ve Tüzüğü’ne referans yapılmasının da süreçte etkili olabileceği; “Taslak Kavramsal Not”ta UNDP ve Türkiye’nin sorumluluklarının yanı sıra Teşkilattan beklentiler konusunda da netlik sağlanmasının önem arz ettiği ifade edilmiştir.

Sayın UDDIN, yapılan toplantının ilk istişare toplantısı mahiyetinde olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda, kapasite geliştirilmesi, fırsat eşitliği gibi konularda Teşkilat ve Türkiye’nin aynı düşünceleri ve gayretleri paylaştığını vurgulamıştır. Proje dokümanlarının öncelikle uzman alt birimler tarafından incelenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Teknik toplantının tamamlanmasının ardından Heyetimiz Teşkilat Genel Sekreteri Sayın İHSANOĞLU ile görüşme yapmıştır. 2005 yılındaki İslam Zirvesi’nde “On Yıllık Eylem Planı” çerçevesinde ilk defa kadın, çocuk ve insan hakları konularının ele alındığı ve kadın konusundaki çalışmaların bu ortak niyet üzerine inşa edildiği ifade edilmiştir. Ayrıca, 20-21 Kasım 2006 tarihlerinde İstanbul’da gerçekleştirilen “İslam İş Birliği Teşkilatının Geliştirilmesinde Kadınların Rolü Konulu İlk Bakanlar Toplantısı” ile elli yedi üye ülkenin katılımıyla gerçekleştirilen toplantıda “İslam İş Birliği Teşkilatı Kadının Güçlendirilmesi Eylem Planı”nın ele alındığı, on iki aylık bir tartışma süresini müteakip “Uygulama Mekanizması” rehberi hazırlandığı aktarılmıştır.

Son olarak, Sayın İHSANOĞLU, göreve gelirken kişisel gayretleri ile de Teşkilat nazarında öncelik kazanan kadın konularının, görevinin son aylarında da böylesi bir proje bildirisiyle taçlandırılması sayesinde gelinen noktanın devamı açısından ümitvar bir gelişme olduğunu ifade etmiştir.

4.2. Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu Toplantısı (10-12 Mart 2014 New York)

New York’ta gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu’nun (KSK) toplantısına TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunu temsilen AK Parti İstanbul Milletvekili Tülay KAYNARCA, AK Parti Adana Milletvekili Fatoş GÜRKAN ile CHP Balıkesir Milletvekili Ayşe Nedret AKOVA katılmışlardır.

Her yıl farklı bir gündemle toplanan KSK, bu yıl “**Kadınlar ve Kız Çocukları İçin Bin Yıl Kalkınma Hedeflerinin Uygulanmasında Zorluklar ve Başarılar**” temasıyla toplanmıştır.

TBMM heyeti, 10-21 Mart 2014 tarihleri arasında devam eden KSK toplantılarının sadece 10-12 Mart tarihlerinde gerçekleştirilen oturumlarına iştirak etmiştir. TBMM Heyeti'nin 9 Mart günü New York'a varışını müteakip Aile ve Sosyal Politikalar Bakan Yardımcısı Aşkın ASAN başkanlığındaki Bakanlık heyeti ve Türkiye BM Daimi Temsilcisi Büyükelçi Yaşar Halit ÇEVİK ile bir koordinasyon toplantısı yapılmış; heyetlerin izleyeceği programın ayrıntıları görüşülmüştür.

Programın Birinci Günü (10 Mart 2014) KSK Açılış Toplantısı

KSK'nın 58. Toplantısının açılışına başta BM Genel Sekreteri Ban Ki MOON, BM Kadın, CEDAW ve Afrika Devletleri Grubu yetkilileri olmak üzere dünyanın farklı bölgelerinden ve farklı kurumları temsilen birçok yetkili katılmıştır.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için engellerin kaldırılmasının gerekliliğinin vurgulandığı; uluslararası toplumun bu konuda atılan adımları takip etmesi ve değerlendirmesi gerekliliği üzerinde durulan toplantıda özetle,

Önemli başarılarla rağmen toplumsal cinsiyetler arasında önemli açıklar bulunduğu,

Yoksulluğun toplumsal cinsiyetler arasındaki eşitsizlikte önemli rol oynadığı, bu nedenle yoksulluğun ortadan kaldırılması için açık bir mesaj verilmesi gerektiği,

Yoksulluğun başta çocuk işçiliğinin yayılması olmak üzere bebek ve anne ölümlerinin artışında rol oynayan önemli bir faktör olduğu,

Yoksulluğun kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliği başta olmak üzere karşılaştığı birçok konunun temelinde olduğunu,

Kadına karşı ayrımcılığın ortadan kaldırılması için yatırımlar yapılması gerektiği,

Küresel ölçekte kadınların ve kız çocuklarının güçlendirilmesi ve tüm alanlarda toplumsal cinsiyet eşitliğinin hayata geçirilmesi gerektiği,

Kadınların hayatın her alanında var olmaya başladığı BM'de 5 Barış Koruma Operasyonu biriminin başında kadınların olduğu,

Sürdürülebilir kalkınma, iklim değişikliğini engelleme ve kalıcı bir barışın ancak kadınlarla birlikte gerçekleştirilebileceği,

Kız çocuklarının cinsel istismarının günümüzde hala önemli bir sorun olarak varlığını koruduğu,

Binyıl Kalkınma Hedefleri (BKH)'nin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini azaltmasına rağmen eşitsizliklerin hala yaygın olduğu,

BKH'lerinin hayata geçirilmesinde finansal eksikliklerin ve doğrudan kaynaklara erişimin önemli bir sorun olarak kaldığı

vurgulanmıştır.

Yan Etkinlik: Kadına Karşı Şiddet Konusunda Belem de Para ve İstanbul Sözleşmeleri

Belem de Para ve İstanbul Sözleşmelerinin kadına karşı şiddet konusunda karşılaştırıldığı yan etkinliğe Fransa, Arjantin, Avrupa Konseyi ve Amerika Devletleri Örgütü (Organization of American States) temsilcileri konuşmacı olarak katılmıştır. Oturumda Aile ve Sosyal Politikalar Bakan Yardımcısı Aşkın ASAN da söz alarak Türkiye’de kadın konusunda atılan adımları katılımcılara anlatmıştır.

İki sözleşmenin karşılaştırıldığı, sözleşmelerin eksikleri, sorunları, uygulanamayan maddelerinin ele alındığı toplantıda özetle,

Kadınların hala % 30’unun şiddete maruz kaldığı ve yaklaşık 2,5 milyon kadının sünnet edildiği,

Avrupa Birliği ülkelerinde kadınların ev içi istismara uğrama oranlarının % 12-15, istekleri dışında cinsel ilişkiye uğrayan kadınların oranının % 40-50 olduğu, kadına karşı şiddet ve cinsel istismarın sonlandırılması için adımlar atılmasının gerektiği,

Kadına karşı şiddetle mücadele etmeyi amaçlayan Belem de Para Sözleşmesi’nin eksiklerini kapatmak için İstanbul Sözleşmesi’nin imzalandığı,

İstanbul Sözleşmesi’nin, Fransa senatosu tarafından onaylanmadığı,

Belem de Para Sözleşmesinin en önemli özelliklerinden birisinin farklı kültürden ülkeleri aynı konu etrafında bir araya getirmiş olması olduğu,

İstanbul Sözleşmesi’nin 32 ülke tarafından imzalandığı, Belem de Para Sözleşmesi’nin bağlayıcı olan ve InterAmerican Court of Human Rights’in mevzuatının bir parçasını oluşturduğu,

İstanbul Sözleşmesi ve Belem de Para Sözleşmelerinin değişen durumların göz önünde bulundurularak yeniden ele alınması gerektiği,

Devlet tarafından şiddete uğrayan kadınlar konusunda devletlerin bunları açıkça kınaması konusunda çekinceleri olduğu, kadınların uğradıkları mağduriyetler konusunda devletlerin yapması gerekenler konusunda talepler artmasına rağmen bu konuda gelişme olmadığı, devletlerin kadına karşı şiddeti raporlamaktan çekindiği,

Kadın haklarının bir bağış değil “hak” olduğunu vurgulaması açısından Belem De Para Sözleşmesinin önem taşıdığı,

Kadın hakları konusunda STK’ların temel aktörler olarak ortaya çıktığını,

Tüm gelişmelere rağmen hala kadına karşı şiddetin ortadan kaldırılması konusunda engeller olduğu,

Belem de Para’nın en önemli özelliklerinden birisinin kendisinden sonraki sözleşmelere yön vermesi olduğu,

Kanunları yapmanın yeterli olmadığı, bunların uygulanmasının da aynı derecede önemli olduğu,

Belem de Para’nın üstünden 20 yıl geçmesine rağmen kadınların adalete erişiminin hala zor olduğu, bu zorluğun en önemli nedenlerinden birisinin devletler olduğu,

Devletlerin konuyla ilgili eksiklerinin temelinde bütçe sorunları olduğu, konuya ayrılan bütçelerin devletlerin kadına karşı şiddeti ortadan kaldırmak için ne ölçüde adanmış olduklarını ortaya koyduğu,

Arjantin’in kadınların şiddete karşı korunmasında önemli adımlar attığı ve ilerleme kaydettiği, buna rağmen Latin Amerika’nın genelinde kadınların şiddete uğradıklarında ne yapacaklarını, nereye başvuracaklarını bilemedikleri,

Sadece kadın ve erkek değil, transseksüellere karşı şiddetin de üzerinde durulması gerektiği,

Belem de Para ve İstanbul Sözleşmeleri ile kadınların anayasaların kendilerini ihmal ettiği vurgusunda buldukları,

Eşit olma hakkı konusunda bile bazı devletlerin çekimser olduğu,
Cinsel özgürlük konusunda henüz atılması gereken adımlar olduğu ifade edilmiştir.

Yan Etkinlikte söz alan Aile ve Sosyal Politikalar Bakan Yardımcısı Aşkın ASAN özetle,

Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesini meclisinde kabul eden ilk ülke olduğu,

Belem de Para ve İstanbul Sözleşmeleri ile kadına karşı şiddet konusunda önemli bir mesafe kat edildiği, Türkiye'de bu sözleşmeler doğrultusunda önemli mevzuat değişiklikleri yapıldığı,

Kadına karşı şiddeti önlemek için Türkiye'de 14 Şiddet Önleme Merkezi kurulduğu Belediye Kanunu'nda daha önce "tavsiye" edilen Sığınma Evi kurulması uygulamasının yasal değişikliklerle "zorunluluk" haline getirildiği,

Kadına karşı şiddeti önlemek için devlet memurları, polis, sağlık çalışanları ve din adamlarının eğitildiği,

Türkiye'de kadına karşı şiddet olaylarının resmi olarak az görünmesinin nedeninin kadınların şikâyete gitmemesi olduğu, bu nedenle kayıp olayların olduğu,

Belem de Para ve İstanbul Sözleşmeleri'nin eksiklerini ortadan kaldıracak yeni bir sözleşmeye ihtiyaç duyulduğu,

Farklı kültürden ülkelerin kadına karşı şiddetle mücadele etmesinde kültürel engeller olduğu,

İstanbul Sözleşmesi'nin sadece kadına karşı değil, çocuk ve erkeklere karşı şiddeti de ele aldığı,

Şiddete maruz kalmayı gören çocukların durumlarının üzerinde özellikle durulması gerektiği,

Kadına karşı şiddetin sadece kadın değil tüm kadın ve erkeklerin ortak sorunu olduğu ve sorunu herkesin birlikte çözmesi gerektiği belirtilmiştir.

Programın İkinci Günü (11 Mart 2014)

Yan Etkinlik: Kadınlar ve Kız Çocukları İçin Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Uygulanmasının Hızlandırılması: BM Organ Başkanlarının Demeçleri

Yan etkinlikte UNESCO ve BM Kadın gibi Birleşmiş Milletler'in alt birimlerinin başkanları BKH hakkında görüşlerini katılımcılarla paylaşmışlardır.

Toplantıda özetle,

Kadınların erkeklerle eşit olmasının sadece kadınları değil tüm toplumu etkileyeceği,

Kadınların dâhil olmadığı çözüm önerileriyle yoksulluğun ortadan kaldırılması ya da barışın sağlanmasının mümkün olmadığı,

Kadınların bazı haklarını elde etmesinde yoksulluğun önemli bir faktör olduğu; yoksulluğun üstesinden gelinmesi gerektiği,

Kadınların hakları için mücadelesinde medyanın önemli bir yere sahip olduğu,

Kadın sünnetinin hala çok geniş bir alanda uygulanmaya devam edildiği,

Kız çocuklarının eğitimsizliklerinin kadınların haklarını elde etmesinde önemli bir engel oluşturduğu, bunun için kız çocukların başta eğitim olmak üzere güçlendirilmeleri gerektiği,

Kırsal alanlarda kadın ve erkekler arasındaki farkların arttığı,

Daha fazla toplumsal cinsiyete duyarlı öğretmene ve kadın öğretmene ihtiyaç duyulduğu,

UNHCR ile UNESCO'nun işbirliği yapması gerektiği,

Kadınların haklarının bölünemez olduğu,

Erken yaşta kendilerinden çok yaşlı erkeklerle evlendirilen kız çocukları sorununun çözülmesi gerektiği, küçük yaşta evlenen kız çocuklarının doğum sırasında hem kendi yaşamlarını yitirebildikleri hem de çocuk ölüm oranlarının yüksek olduğu,

BKH'lerde gelişmelerin yeterince hızlı olmadığı,

İlköğretim eğitiminin önem taşıdığı ancak kız çocuklarının ilköğretime katılma oranlarının düşük olduğu,

Adolesan sağlığının önem taşıdığı,

Kadına karşı şiddetle mücadele için kolektif bir dayanışma ortaya koymanın gerektiği,

Kadınların duygusal, cinsel ve fiziksel olarak istismara uğradığı,

Eşit işe eşit ücret uygulamasının kadına karşı ayrımcılığın önlenmesi için önemli bir kural olduğu
vurgulanmıştır.

Yan Etkinlik: IPU-UN WOMEN: Sürdürülebilir Kalkınma ile Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Kesişme Noktasında Parlamentoların Rolü

Yan etkinlik 2 kısımdan oluşmuştur. Birinci bölümde Binyıl Kalkınma Hedefleri ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin uygulanmasında parlamentoların rolüne değinilirken ikinci kısımda ise UN WOMEN'in yapısı, işleyişi ve faaliyetlerine değinilmiştir. Panelistlerin görüşlerini açıklamalarından sonra soru cevap kısmına geçilmiş, gözlemciler sorularını panelistlere sormuşlardır.

Toplantıda özetle,

Ulusal parlamentoların Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin (BKH) hayata geçirilmesinde rol oynayıp oynamadığı, hangi rolleri oynayabileceklerine değinilen toplantıda özetle,

Parlamentoların kapasite artırma çalışmalarının yapılmasının gerekli olduğu,

Sürdürülebilir kalkınma hedefleri ile BKH'lerinin ilişkili, birbirlerini destekleyici oldukları,

Parlamentoların uluslararası işbirliği kurarak BKH'lerinin uygulanmasına katkı sağlayabilecekleri,

BKH'lerinin sadece gelişmekte olan ülkelere hitap ettiği ile ilgili bir önyargı olduğu, ancak gelişen ülkelerin de BKH'lerinin hayata geçirilmesinde önemli rollerinin olduğu,

Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin (SKH) az ve formüle edilmiş, bunların çoğunun hayata geçirilmesinin zor olduğu,

BKH'lerle SKH'lerin ortak paydalarının olduğu,

Parlamentoların, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile Binyıl Kalkınma Hedeflerinin hayata geçirilmesi için nasıl organize olmaları ve işbirliği kurmaları gerektiğinin önem taşıdığı,

Parlamentoların hangi şekilde örgütlenmesi durumunda BKH'lerin uygulanması konusunda daha iyi karşılık verebileceğinin parlamentoların bulunduğu ülkelerin kaynak vb. sorunlarına bağlı olduğu, parlamentoların az kaynağa sahip olması durumunda BKH'lerinin uygulanmasında otorite sahibi olunmadığı, bu nedenle parlamentoların yürütme erkinden bağımsız karar alamadığı,

Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin hayata geçirilmesi için bütçenin denetlenmesinin şart olduğu,

Binyıl Kalkınma Hedeflerinin hayata geçirilmesi için takip mekanizmaları kurulması gerektiği, takip mekanizmaları kurulmadan yapılacak mevzuat değişikliklerinin yeterli olmayacağı,

Binyıl Kalkınma Hedeflerinin uygulanması için parlamentolarda ayrı komisyonun kurulması örneklerinin olumlu ve olumsuz yanlarının ele alınması gerektiği; Konu ile ilgili ayrı bir komisyon kurulması durumunda bu komisyonun bütçe sorunları yaşayabileceği,

Gelişmiş çok az sayıda ülkenin Binyıl Kalkınma Hedeflerini hayata geçirmeye yönelik komisyon kurduğu, çünkü Binyıl Kalkınma Hedeflerinin gelişmiş ülkeleri hedeflemediği,

Erken yaştaki evliliklerin toplumsal cinsiyet eşitliğinin hayata geçirilmesindeki en önemli engellerden biri olduğu, vurgusu yapıldı.

Yan Etkinlik: Ekonomik Katılım ve Fırsatlara Erişimde Toplumsal Cinsiyetler Arasındaki Farkı Kapatmak için Alınacak İnisyatifler-İyi Örnekler

Türkiye tarafından organize edilen yan etkinlikte Türkiye'deki kadınların yaşadıkları sorunlar ele alınmış; iyi örnekler ile ilgili slayt gösterisi yapılmıştır.

Programın Üçüncü Günü (12 Mart 2014)

Yan Etkinlik: ASPB, KAGİDER ve INTEL işbirliğinde düzenlenen "Genç Fikirler Güçlü Kadınlar Projesi" Etkinliği

KAGİDER Başkanı Gülden TÜRKÜTAN ve Intel'in Yeni Teknolojiler Bölümü Dünya Başkan Yardımcısı Aysegül İLDENİZ'in konuşmacı olarak katıldığı BM Bin Yıl Kalkınma Hedeflerine Ulaşmak İçin Türkiye'den İyi Uygulama Örneği: "Genç Fikirler, Güçlü Kadınlar Projesi" temalı panel düzenlenmiştir.

Toplantıda adı geçen kişiler tecrübelerini aktarmışlardır.

Yan Etkinlik: Kanada Daimi Temsilciliği'nin “Kızlar Binyıl Kalkınma Hedeflerini Konuşuyor: Açıklar, Başarılar ve İlerleme Planları”

Etkinlik, Kanadalı kız çocuklarının Binyıl Kalkınma Hedeflerinin uygulanması konusundaki yorumlarını açıklamaları şeklinde gerçekleşmiştir.

İkili Görüşme: Türkiye-Kanada

Kanada Çalışma ve Kadının Statüsü Bakanı Dr. K. Kellie LEITCH ile görüşülmüştür. Toplantıda iki ülkede kadın haklarının geliştirilmesi konusunda yapılabilecekler ele alınmıştır.

İkili Görüşme: Türkiye-İran

İran Cumhurbaşkanı Yardımcısı Shahindokht MOLAVERDİ başkanlığındaki İran heyeti ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı heyeti ve TBMM heyeti iki ülkedeki kadınların yaşadıkları sorunları görüşmüşlerdir. Görüşmede iki komşu ülkenin kadın haklarının gelişmesi konusunda işbirliği yapmasının önemi vurgulanmıştır.

Sonuç

Komisyon heyeti, yan etkinlik ve ikili görüşmelerden oluşan 3 günlük ziyaret programını 12 Mart Perşembe günü tamamlamış, ertesi gün Türkiye'ye dönmüştür.

4.3. Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM) ve Gateway House: Indian Council On Global Relations Adlı Düşünce Kuruluşu'nun Mumbai Ortak Programı (12-15 Mart 2014 Mumbai)

Mumbai'de yerleşik ve hali hazırda gerek akademik çevreler gerek konsüler arasında, dış politika konularında bilgi ve fikir alışverişini sağlayan az sayıdaki platformlardan biri olan “Gateway House: Indian Council on Global Relations” adlı düşünce kuruluşunun daveti üzerine, Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi ile anılan kurum arasında eşgüdüm halinde 12-15 Mart 2014 tarihlerinde Mumbai'de ortak bir program gerçekleştirilmiştir.

Bu çerçevede Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi tarafından Türkiye'deki toplumsal cinsiyet eşitliği mekanizmaları hakkında sunum yapmak üzere Komisyonumuzda görevli bir yasama uzmanı veya yasama uzman yardımcısı Mumbai'de gerçekleştirilen programa davet edilmiştir.

Söz konusu programa Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanvekili ve Diplomasi Akademisi Başkanı Dr. Mesut ÖZCAN, Üçüncü Kâtip İbrahim SAKLI ile beraber Komisyonumuzda görevli Yasama Uzman Yardımcısı Cemil DİNMEZPINAR katılmıştır.

14 Mart 2014 günü gerçekleştirilen toplantıların programı aşağıdadır:

Program

10.00: Dr Mesut Özcan & Cemil Dinmezpinar'ın otelden transferi

11.00-12.30: Prof Nalapat moderatörlüğünde Manipal ve Jindal Üniversitesi öğrencilerinin online olarak takip ettiği Google Ofisi Toplantısı

13.00: Blaise Fernandes (Gateway House) ile öğle yemeği

15.30-16.30: Gateway House araştırmacıları ile toplantı

18.30: Seminer - David Sassoon Kütüphanesi

20.30 Türkiye Mumbai Başkonsolosluğu tarafından düzenlenen akşam yemeği

Günün ilk programı, Amerikalı Google Şirketi'nin Mumbai Ofisi'ndeki stüdyoda gerçekleştirilmiştir. Manipal ve Jindal Üniversitesi öğrencilerinin canlı olarak takip ettiği programda Dr. Mesut ÖZCAN ve Cemil DİNMEZPINAR'ın kısa sunumlarının ardından öğrencilerin twitter ve google hangout aracılığıyla soru ve yorumlar cevaplanmıştır.

Günün ikinci programında Gateway House'un ofisinde kuruluşun başkanı ve yöneticileri ile araştırmacıların katıldığı bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Kuruluşun faaliyetleri hakkında bilgi verilmiş, bilhassa Hindistan'daki Mayıs ayında gerçekleşecek seçimler ile son dönemlerde yaygınlaşan toplu tecavüzler, kadın cinayetleri ve cinsiyete dayalı ayrımcılık konuları ele alınmıştır. Yanı sıra Hindistan ile Türkiye arasında ikili ilişkilerin geliştirilmesine yönelik fırsatlar, zorluklar ve iş birliği yapılabilecek alanlar tartışılmıştır.

Gateway House'taki toplantının ardından 19. yüzyılda inşa edilen David Sassoon Kütüphanesi'nde Dr. Mesut ÖZCAN ve Cemil DİNMEZPINAR'ın sunum yaptığı seminer gerçekleştirilmiştir. Seminere, Gateway araştırmacılarının yanı sıra Manipal ve Jindal Üniversitelerinin hukuk ve uluslararası ilişkiler öğrencileri, davet edilen yerel idare yöneticileri ile bazı akademisyenlerin oluşturduğu 100'den fazla kişi katılmıştır.

Dr. Mesut ÖZCAN, Türk dış politikasının temel ilkelerine ve önceliklerine değinmiş; Arap Baharı, Suriye'deki iç savaş, Ukrayna'daki kriz ve Türkiye'nin bu olaylara karşı duruşunu ve izlediği politikayı tartışmıştır.

Cemil DİNMEZPINAR, sunumunda ilk olarak toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık ve toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması kavramlarına değindikten sonra Türkiye'nin de taraf olduğu Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ile Avrupa Konseyi Aile içi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Sözleşmesi'nden (İstanbul Sözleşmesi) bahsetmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama yönünde en temel iki sözleşme konumun olan bu iki belgenin getirdiği hukuki normları ve taraflara yüklediği sorumluluklara değinilmiş, devamla bu sözleşmeler ışığında Türkiye'nin son 10 yılda anayasa ve yasalarda toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama yolunda yaptığı değişiklikler tartışılmıştır. Ceza Kanunu, İş Kanunu ve Medeni Kanun'da yapılan değişikliklerin

yanı sıra İstanbul Sözleşmesi'nin getirdiği yükümlülükler paralelinde kabul edilen ve kadına karşı şiddeti engelleme yönünde ayrıntılı bir düzenleme olan 6284 sayılı Kanundan bahsedilmiş, kadına karşı şiddet alanında mevzuatın yanı sıra uygulamada da atılan somut adımlar ve bunların etkinliği tartışılmıştır.

Anayasal ve yasal düzenlemelerin yanı sıra bu düzenlemeler ışığında Türkiye'deki toplumsal cinsiyet eşitliği mekanizmaları, görevleri ve etkinliklerine değinilmiş, bu bağlamda TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun bu yapı içerisindeki rolü ve faaliyetleri de aktarılmıştır.

Devamla, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının insan hakları bağlamında Türkiye'de sorunlu alanlara değinilmiştir. Kadın istihdamının AB ülkelerine kıyasla düşüklüğü, karar alma mekanizmalarında kadınların yeterli ve etkin şekilde temsil edilememeleri, kadına karşı şiddet ve yerel ve ulusal düzeyde cinsiyete göre ayrıştırılmış veri eksikliği esas olarak değinilen sorunlu alanlar olmuşlardır. Bu sorunlu alanlarda son yıllarda kaydedilen ilerlemeler ile önümüzdeki yıllarda ne gibi önlemlerin alınabileceği tartışılmıştır.

Son olarak, mevzuatta ve kurumsal mekanizmalarda yapılan değişikliklerin toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması yönünde başarılı olabilmesi için cinsiyete dayalı önyargı ve kalıpların yok edilmesinin önemine değinilmiştir. Ayrıca, bağlı olunan uluslararası sözleşmeler ile yasaların uygulanmasının izlenmesinin önemine dikkat çekilmiş, bu alanda Parlamento ve Komisyon kadar sivil toplumunda anahtar rolde olduğuna dikkat çekilmiştir.

Dr. Mesut ÖZCAN ve Cemil DİNMEZPINAR'ın sunumlarının ardından katılımcıların soru ve değerlendirmelerine yer verilmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda katılımcılar, son yıllarda yapılan düzenlemelere rağmen Türkiye'nin uluslararası endekslerde neden alt sıralarda olduğunu, kız çocuklarının eğitimi konusunda ne gibi adımlar atıldığını, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda adım atılıp atılmadığı hususlarını dile getirmişlerdir.

Konuşmacıların katılımcıların soru ve katkıları ışığında yaptıkları son değerlendirmelerin ardından seminer sona ermiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KOMİSYONUN YÜRÜTTÜĞÜ VE KATILDIĞI PROJELER

1. Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği için Elverişli Ortamın Geliştirilmesi Ortak Programı

1 Temmuz 2011 tarihinde Komisyon, İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (Swedish International Development Cooperation Agency-SIDA), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi Biriminin (UN WOMEN) iş birliği ile “Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği için Elverişli Ortamın Geliştirilmesi Ortak Programı” başlatılmıştır. 4 Haziran 2014 tarihinde kapanış toplantısı gerçekleştirilen Program çerçevesinde 4’üncü Yasama Yılı dâhil üç yıl boyunca yapılan çalışmalar hakkında hazırlanan rapor şu şekildedir:

Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği için Elverişli Ortamın Geliştirilmesi Ortak Programı Raporu

Amaç

Söz konusu Programın üç temel amacı bulunmaktadır:

- ✓ Toplumsal cinsiyet eşitliğinin yasa yapma ve karar alma süreçlerine dâhil edilmesi/anaakımlaştırılmasının sağlanması
- ✓ Toplumsal cinsiyet eşitliği mekanizmalarının kapasitelerinin geliştirilmesi ve bu mekanizmalar arasında uyumun sağlanması
- ✓ Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda yerelde farkındalık düzeyinin artırılması

Hedef

Programın hedefleri şunlardır:

- ✓ Toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili taahhütleri gerçekleştirme konusunda mevcut ulusal toplumsal cinsiyet mekanizmasının kapasitesinin güçlendirilmesi
- ✓ Mevcut yasal çerçevenin toplumsal cinsiyet bakış açısı ile gözden geçirilmesi ve mevzuatın uygulamasına katkıda bulunarak yasalara toplumsal cinsiyet eşitliğinin daha fazla dâhil edilmesinin sağlanması
- ✓ Sivil toplum kuruluşlarının (STK) ve yaşamın her alanında toplumsal cinsiyete dayalı klişelerin ortadan kaldırılması yönünde çalışan kadın hareketi savunucularının kapasitesinin güçlendirilmesi

- ✓ Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda toplumda var olan bilincin artırılması

Süre, Bütçe ve Ortaklar

Ortakları Komisyon, UNDP ile UN WOMEN olan ve 1 Temmuz 2011 tarihinde başlayan Program'ın çalışmalarının 31 Ağustos 2014 tarihinde tamamlanması öngörülmektedir. Program'ın yaklaşık 1 milyon ABD Doları olan bütçesi SIDA tarafından karşılanmıştır. Program ortakları, 3 yıllık süre içerisinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü ve Türkiye Belediyeler Birliği ile iş birliği yapmıştır.

Program Çerçevesinde Gerçekleştirilen Faaliyetler

Program kapsamında bölge toplantıları, kampanyalar ve farkındalık çalışmaları yapılmış; 8 küme halinde 31 kanun toplumsal cinsiyet bakış açısı ile taranmış; ihtiyaç analizi ve kapasite geliştirme çalışmaları yapılmıştır.

1. Bölge Toplantıları

12 İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (Nomenclature of Territorial Units for Statistics-NUTS) bölgesinin 8'inde bölge toplantıları gerçekleştirilmiş; toplamda 26 ili kapsayan toplantılar düzenlenerek yerelde faaliyet gösteren 1660 kamu kurumu, üniversite, kalkınma ajansı, STK ve özel sektör temsilcisi ile görüşülmüştür. Bu toplantılar sırasında, Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, kadınların karar alma mekanizmalarında daha fazla yer alması için atılabilecek adımlar konusunda görüş alışverişinde bulunulmuştur. Bölge toplantılarında kadına karşı şiddet, ekonomik hayatta kadına destek olunması, kentsel hizmetlere erişim, kadınların karar alma mekanizmalarında temsili, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme, kadın STK'larının güçlendirilmesi, bakım hizmetleri, toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri gibi konular ön plana çıkmıştır.

Bölge toplantılarının yapıldığı NUTS bölgeleri ve iller şunlardır:

- ✓ İstanbul (İstanbul): 27 Ocak 2012
- ✓ Bursa (Bursa, Eskişehir & Bilecik): 14 Nisan 2012
- ✓ Balıkesir (Balıkesir & Çanakkale): 18 Mayıs 2012
- ✓ Tokat (Tokat, Amasya, Çorum & Samsun): 25 Mayıs 2012
- ✓ Malatya (Malatya, Elazığ, Tunceli & Bingöl): 4 Temmuz 2012
- ✓ Gümüşhane (Gümüşhane, Giresun, Trabzon, Artvin, Ordu & Rize): 6 Temmuz 2012

- ✓ Mardin (Mardin, Batman, Siirt & Şırnak): 1 Haziran 2013
- ✓ Adana (Adana & Mersin): 3 Haziran 2013

Toplantılar süresince her bölgedeki iyi uygulama örnekleri tespit edilmiştir. Yapılan bölge toplantılarında karşılaşılan en başarılı örnek Bursa'nın Saitabad Köyü Kadın Dayanışma Derneği olmuştur.

2. Kampanyalar

Program kapsamında yürütülen kampanyalar şunlardır:

- ✓ “Daha Eşit ve Adil Bir Dünya için Yanımda Ol” ve “Kadınım Haklıyım” kampanyası TBMM Başkanı Cemil ÇİÇEK'in ev sahipliğindeki açılış töreni ile 2012'de başlatılmıştır. Bu kampanya kapsamında kadınlara yönelik bilgilendirici broşürler hazırlanmış ve konuyla ilgili farkındalık yaratma amacıyla bir kısa film çekilmiştir. Buna ilave olarak, kampanya kapsamında Posta ve Telgraf Teşkilatı A.Ş. (PTT) ile protokol imzalanmış; bu protokol çerçevesinde hazırlanan pullar sürekli pul olarak basılmış ve tüm ülke genelinde kullanılmıştır.
- ✓ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı/KSGM ortaklığında başlatılan kadına yönelik şiddetle mücadelede “Biz de Varız” imza kampanyası yürütülmüştür. Bu kampanya çerçevesinde Cumhurbaşkanı Abdullah GÜL, TBMM Başkanı Cemil ÇİÇEK ve Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN, tüm erkek milletvekilleri, bölge toplantılarının yapıldığı illerin valileri ve büyükşehir belediye başkanları «Biz de Varız» metnini imzalayarak söz konusu kampanyayı desteklemişlerdir.

3. Yasa Taramaları

8 küme halinde 31 kanun toplumsal cinsiyet bakış açısı ile taranmış ve bundan sonraki yasama çalışmalarında kullanılmak üzere çıktıları raporlanmıştır. Taslak yasa taraması raporları, 10.6.2013 tarihinde Prof. Dr. Bertil Emrah ODER ve Yrd. Doç. Dr. Zeynep Oya USAL KANZLER tarafından TBMM yasama uzmanları ile paylaşılmış; taslak raporlar hakkında yasama uzmanlarının görüşü alınmıştır.

Taslak yasa taraması raporları Komisyon üyesi milletvekilleri, TBMM Genel Sekreteri ile yasama uzmanlarının katılımı ile 25-27 Nisan 2014 tarihlerinde Sapanca'da gerçekleştirilen “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Taranan Yasaların Sunumu” toplantısında sunulmuştur. Toplantıda yasa taraması bulguları ve konu ile ilgili öneriler tartışılmış; ileride üzerinde çalışma yapılabilecek öncelikli yasa kümeleri tespit edilmiştir. Ayrıca; 14-16 Ağustos 2014 tarihleri arasında Sapanca'da gerçekleştirilen “Sağlık Kümesine

ait Yasa Taramasının Sunumu” toplantısında bu kez Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı’nda görev yapan yasama uzmanlarına sağlık kümesinin sunumu yapılmıştır.

Program Kapsamında Taranan Kanunlar

Eğitim ile ilgili Kanunlar

- ✓ İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- ✓ Milli Eğitim Temel Kanunu
- ✓ Mesleki Eğitim Kanunu
- ✓ İlköğretim ve Eğitim Kanunu
- ✓ Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs, Kredi Verilmesine İlişkin Kanun
- ✓ Zorunlu İlköğrenim Çağı Dışında Kalmış Okuma Yazma Bilmeyen Vatandaşların Okuryazar Duruma Getirilmesi veya Bunlara İlkokul Düzeyinde Eğitim-Öğretim Yaptırılması Hakkında Kanun

Sağlık ile ilgili Kanunlar

- ✓ Umumi Hıfzıssıhha Kanunu
- ✓ Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu

Yerel Yönetimler ile ilgili Kanunlar

- ✓ Belediye Kanunu
- ✓ Köy Kanunu

Aile, Kadın ve Çocuk ile ilgili Kanunlar

- ✓ Anayasa (10. ve 90. maddeler dâhil olmak üzere ilgili maddeler)
- ✓ Türk Ceza Kanunu
- ✓ Ceza Muhakemesi Kanunu
- ✓ Tanık Koruma Kanunu
- ✓ Medeni Kanun
- ✓ Hukuk Muhakemeleri Kanunu
- ✓ Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun
- ✓ Çocuk Koruma Kanunu
- ✓ Nüfus Planlaması Hakkında Kanun

Siyasal Yaşam ile ilgili Kanunlar

- ✓ Türk Vatandaşlık Kanunu
- ✓ Milletvekili Seçim Kanunu
- ✓ Siyasi Partiler Kanunu

Medya ile ilgili Kanunlar

- ✓ Basın Kanunu
- ✓ Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun

Çalışma Hayatı ile ilgili Kanunlar

- ✓ İşsizlik Sigortası Kanunu
- ✓ Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun
- ✓ Tarım İşçileri Sosyal Sigorta Kanunu
- ✓ Türkiye İş Kurumu Kanunu
- ✓ Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu

Teşkilat Kanunları

- ✓ Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanunu
- ✓ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname

4. Tematik Sunular

Program kapsamında Komisyon ve UN WOMEN iş birliğinde beş tematik sunum gerçekleştirilmiştir:

- ✓ UN WOMEN Siyasi Danışmanı Begona Lasagabatar OLAZABAL tarafından 23.03.2012 tarihinde “Uluslararası Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Buluşması”nda Yasa Yapma Süreçlerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ortak Oturumunda “Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Yasama Süreçlerinde Anaakımlaştırılması” sunumu gerçekleştirilmiştir.
- ✓ Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi (Committee on the Elimination of Discrimination against Women-CEDAW) üyesi Prof. Dr. Feride ACAR tarafından 31.05.2012 tarihinde TBMM’de “Uluslararası Yasal Yükümlülükler” sunumu gerçekleştirilmiştir.
- ✓ Avrupa Parlamentosu Kadın Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu Başkanı Mikael GUSTAFSSON tarafından 12.07.2012 tarihinde “Avrupa Birliği

Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Ana Plan ve Programlara Dâhil Edilmesi” sunumu gerçekleştirilmiştir.

- ✓ Parlamentolararası Birlik (IPU) Toplumsal Cinsiyet Ortaklığı Program Sorumlusu Zeina HİLAL tarafından 22.05.2013 tarihinde “Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Parlamentolar: İyi Uygulama Örnekleri” sunumu gerçekleştirilmiştir.
- ✓ UN WOMEN ve IPU kolaylaştırıcılığı ile 30 Kasım -2 Aralık 2012 tarihlerinde Komisyon üyeleri, TBMM Genel Sekreteri ve yasama uzmanlarının katılımı ile “TBMM Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Parlamento: İhtiyaç Analizi Çalıştay ve Öz Değerlendirme Uygulaması” toplantısı gerçekleştirilmiştir. Toplantı sırasında katılımcılar TBMM’nin toplumsal cinsiyete duyarlı parlamento olmasını sağlamaya yönelik tavsiyelerde bulunmuş; yol haritası geliştirmişlerdir. Bu çalışma ile birlikte TBMM, dünyada bu uygulamayı gerçekleştiren beşinci parlamento olmuştur. Bu çalışmanın amacı, TBMM’deki durumu IPU tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Parlamento Uluslararası Standartları ile karşılaştırmak, bu alandaki boşlukları ve bu boşlukları dolduracak araçları tespit etmek olmuştur. İhtiyaç analizi çalışması ile birlikte TBMM 2013-2017 Stratejik Planı’na ilk defa TBMM’de çalışan kadınların çalışma koşullarını iyileştirmeye yönelik bir hedef dâhil edilmiştir.

5. Kapasite Geliştirme Etkinlikleri

- ✓ Geniş tabanlı istişareler, haritalama uygulamalarının bulguları, derinlemesine yasa taramaları ve dünyadaki iyi uygulamaların karşılaştırmalı analizleri yapılarak, toplumsal cinsiyet eşitliği mekanizmasının daha iyi işleme için bağlama özgü strateji belgesi geliştirilmiştir.
- ✓ Türkiye’de kadın hareketi ile ortaklık kurularak, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hareketinin karşılaştığı zorluklar konusunda mevcut durum tespit edilmiştir.
- ✓ Kadın istihdamı, karar alma süreçlerine katılım, kadına karşı şiddet ve medya alanlarında Türkiye’de yaşanan zorlukları değerlendiren Politika Öneri Belgesi, Ortak Program’ın Bilim Kurulu tarafından geliştirilmiştir.
- ✓ “TBMM Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Parlamento: İhtiyaç Analizi Çalıştay ve Öz Değerlendirme Uygulaması Raporu ve Eylem Planı” Onama Toplantısı 23.05.2013 tarihinde KEFEK milletvekilleri, TBMM Genel Sekreteri ve yasama uzmanlarının katılımı ile TBMM’de düzenlenmiştir.
- ✓ Prof. Dr. Bertil Emrah ODER tarafından, KEFEK, UN WOMEN ve IPU işbirliğinde, 25.09.2013–27.09.2013 tarihleri arasında, TBMM’nin çeşitli

birimlerinde görev yapan yasama uzmanlarının katılımıyla “Yasamanın Toplumsal Cinsiyet Perspektifi ile Analizi İleri Düzey Eğitimi” verilmiştir.

- ✓ “Yasamanın Toplumsal Cinsiyet Perspektifi ile Analizi İleri Düzey Eğitimi” esnasında belirtilen görüşler ve öneriler dâhilinde Prof. Dr. Bertil Emrah ODER tarafından “Yasamada Toplumsal Cinsiyet Etki Analizi Aşamaları-Kanunlar İçin Denetim Listesi” hazırlanmış ve KEFEK ile paylaşılmıştır.
- ✓ Kanada eski milletvekili, uluslararası parlamenter danışman, avukat Kevin DEVEAUX “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Mevzuatının Uygulanmasının İzlenmesi” Raporu’nu hazırlamıştır. Bu Rapor, 21.05.2014 tarihinde KEFEK üyesi milletvekilleri ve yasama uzmanları ile “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Mevzuatının Uygulanmasının İzlenmesi ve Uluslararası İyi Uygulama Örnekleri” sunumu ile paylaşılmıştır. Rapor’da KEFEK’in çalışmaları diğer iki parlamento ile karşılaştırılmış ve cinsiyet ayrımı gözetmeyen parlamentolar üzerine bir özet sunulmuştur. Aynı zamanda Rapor, KEFEK’in kapasite geliştirmesine devam etmesi için önümüzdeki yıllarda kullanabileceği bir yol haritası içermektedir.

6. Sonuç

Programın kapanış toplantısı, 4 Haziran 2014 tarihinde TBMM Başkanı Cemil ÇİÇEK, Kalkınma Bakanı Cevdet YILMAZ, Aile ve Sosyal Politikalar Bakan Yardımcısı Aşkın ASAN, İçişleri Bakan Yardımcısı Osman GÜNEŞ, milletvekilleri ve STK’ların katılımları ile TBMM’de gerçekleştirilmiştir.

2. Kadınlar için Daha Çok ve Daha İyi İşler: Türkiye’de İnsana Yakışır İş için Kadınların Güçlendirilmesi Projesi

Türkiye İş Kurumunun (İŞKUR) kadın istihdamı alanında yürüttüğü faaliyetleri desteklemek amacıyla Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından İŞKUR iş birliği ile “Kadınlar için Daha Çok ve İyi İşler: Türkiye’de İnsana Yakışır İş için Kadınların Güçlendirilmesi Projesi” Haziran 2014 itibariyle yürütülmeye başlanmıştır. Proje çerçevesinde 2015 yılının ikinci çeyreğinin sonuna kadar “Ulusal Kadın İstihdamı Eylem Planı” hazırlanması öngörülmüş, söz konusu eylem planının hazırlanması amacıyla ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılımı ile Ulusal Teknik Ekip oluşturulmuştur.

Ulusal Teknik Ekip’te yer almak üzere ILO tarafından Komisyonumuza davet yazısı gönderilmiş ve Komisyonumuzda görevli bir yasama uzmanı ve bir yasama uzman yardımcısı görevlendirilmiştir.

Çalışmalarına başladığı 4 Haziran 2014 tarihinden itibaren Ulusal Teknik Ekip aşağıdaki faaliyetleri gerçekleştirmiştir.

2.1. Ulusal Teknik Ekip 1. Toplantısı (26 Haziran 2014)

Ulusal Teknik Ekip 26 Haziran 2014 tarihli toplantısında, Ulusal Teknik Ekip üyelerinin mensubu olduğu kurumların kadın istihdamı alanında çalışmaları sunulmuştur. Bu kapsamda, Kalkınma Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, KOSGEB, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, Sosyal Güvenlik Kurumu ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı temsilcileri kurumlarının çalışmaları ve Eylem Planları hakkında sunumlar gerçekleştirmişler ve Teknik Ekip üyelerinin sunumlarla ilgili görüşleri dinlenmiştir. Öğleden sonra ise Birleşmiş Milletler Türkiye Temsilciliği ve BM Kadın Örgütü Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Uzmanı Sn. Zeliha ÜNALDI tarafından BM'nin toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışı ve küresel politika eğilimlerini içeren bir sunum Teknik Ekip üleriyle paylaşılmış ve de Teknik Ekibin gelecek faaliyetleri planlanmıştır.

2.2. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadın İstihdamı Eğitim Semineri (2-6 Eylül 2014 - Torino)

“Ulusal Kadın İstihdamı Eylem Planı” hazırlanması kapsamında ILO'nun Torino'daki Uluslararası Eğitim Merkezi'nde 2-6 Eylül 2014 tarihinde Ulusal Teknik Ekip üyeleri için “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadın İstihdamı” eğitim semineri düzenlenmiştir.

Eğitim semineri, 3-5 Eylül 2014 günlerinde tam gün olarak düzenlenmiş, eğitimler, ILO'nun toplumsal cinsiyet eşitliği ve istihdam alanında çalışan uzmanları tarafından verilmiştir.

Toplumsal Cinsiyet ve İstihdam Politikası Eğitimi

Modül 1: Toplumsal Cinsiyet ve İstihdamla İlgili Temel Kavramlar

İlk modülde toplumsal cinsiyet ve istihdama ilişkin temel kavramlar tanıtılmış, bu kapsamda kadın istihdamına ilişkin bazı sorunlara dikkat çekilmiş ve ILO'nun toplumsal cinsiyet eşitliğinin istihdam alanı ile nasıl bütünleştirilebileceğine ilişkin yaklaşımı tartışılmıştır. GM ve GE

Toplumsal cinsiyete ilişkin olarak; *toplumsal cinsiyet eşitliği*, *toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması* (gender mainstreaming) ve *ayrımcılık* kavramları ilgili ILO sözleşmeleri ve politika belgeleri bağlamında tartışılmıştır. Bu alandaki başlıca ILO sözleşmeleri şunlardır:

- Eşit Ücret Sözleşmesi, 1951 (No. 100)
- Ayrımcılık (İstihdamda ve Mesleklerde) Sözleşmesi, 1958 (No. 111)
- Aile Sorumlulukları Olan İşçiler Sözleşmesi, 1981, (No. 156)
- Anneliğin Korunması Sözleşmesi, 2000 (No. 183)

Eşit Ücret Sözleşmesi, eşit değere sahip işin, işi yapanın kadın veya erkek olmasına bakılmaksızın eşit ücretlendirilmesini hükme bağlar. 111 sayılı Ayrımcılık Sözleşmesi ise, ayrımcılık alanlarından biri olarak cinsiyeti tanımlar ve bunu yasaklar. Yani sıra, fırsat eşitliği ve maddi eşitlik kavramlarını savunur. Aile Sorumlulukları Olan İşçiler Sözleşmesi, aile sorumluluklarını sadece kadın için değil hem kadın hem de erkek için tanımlar. Anneliğin Korunması Sözleşmesi; anneliğin kadının iş yerindeki eşitliği ve anne olmasından dolayı edinilen hakların korunması için gerekli düzenlemeleri yapmaktadır. Bu sözleşmeler ve diğer

ikincil politika belgeleri bağlamında, ILO istihdamda toplumsal cinsiyet eşitliğine, hakkaniyet (equity) ve ekonomik verimlilik temelinde yaklaşmaktadır.

İstihdama ilişkin olarak; *üretim, yeniden üretim (üreme ve bakım), ücretli çalışma, ücretli bakım işleri, ücretsiz çalışma ve ücretsiz bakım işleri* kavramları üzerinde durulmuştur. Buna göre, üretim; sosyal normların teşviki ve etkisiyle erkeklerin alanı olarak görülürken üreme ve bakım; kadınların sorumluluk alanı olarak görülmektedir. Bu durumun istihdama etkisi; ücretsiz bakım işleri (aile, yaşlı ve çocuk bakımı) dünyanın en gelişmiş ülkelerinde bile büyük oranda kadınlar tarafından yerine getirilmektedir. Benzer şekilde ücretsiz çalışma kapsamında da ev işleri de kadınlar üzerinde kalmaktadır. Bakım işlerinin ve ev işlerinin büyük oranda kadınlar üzerinde olması, mevcut durumda kadın istihdamı için en temel engellerden birini teşkil etmektedir.

Ücretli çalışma alanlarında da cinsiyete dayalı ayrımlar görülmektedir. Mesleki ayrımlar (belli iş alanlarının erkeklerle ait kabul edilmesi) ve yatay ayrımlar (çalışan sayısındaki kadın-erkek oranından bağımsız olarak üst düzey pozisyonlarda erkeklerin çok daha fazla yer alması) başlıca sorun alanlarıdır.

Modül 2: İşgücü piyasası bilgileri

Başlıca işgücü piyasası kavramları ve göstergeleri

Bu kısımda başlıca işgücü piyasası kavramları ile göstergelerine değinilmiş, bunların toplumsal cinsiyet boyutları analiz edilerek tartışılmıştır.

İlk olarak, çalışma, istihdam iş gücü, iş gücüne katılım oranı kavramlarına değinilmiştir. Çalışma (work); 19. Uluslararası Çalışma Konferansı'nda "hangi cinsiyetten ya da yaştan olurlarsa olsunlar kişilerin başkaları için ya da kendi kullanımlarına yönelik olarak mal üretmek ya da hizmet sunmak için gerçekleştirdikleri herhangi bir etkinlik" olarak tanımlanmıştır. İstihdamın tanımı ise "ücret ya da kar için çalışma" olarak yapılmıştır. Çalışmanın bir kısmını ücretsiz çalışma oluşturmaktadır. Örneğin, İsviçre'de çalışmanın %28'i ücretsiz çalışmadır (ev işleri, bakım işleri ve gönüllü çalışma). İş gücü, çalışanlar ile iş arayanları kapsamaktadır. İş gücü dışında kalanlar arasında ise dünya ölçeğinde kadınların oranı daha yüksektir. Bunun başlıca sebebi de kadınların yeniden üretim yükünün ağırlığıdır.

İstihdamda statü; Ücretli ve maaşlı çalışanlar, işverenler (işçi çalıştıranlar), kendi hesabına çalışanlar ve aile işlerine (ücretsiz) katkıda bulunanlardır. Aile işlerine katkıda bulunanlar arasında kadınların payı daha yüksektir. Benzer şekilde kayıt dışı istihdamda da kadınların oranı yüksektir.

Yeterli kazanç göstergeleri; *çalışan yoksulluğu oranı* (kazançları ulusal yoksulluk sınırının altında bulunan hanelerde yaşayan çalışan kişiler), *düşük ücret* (aylık kazançları ortanca kazancın üçte ikisinden az olan çalışanların oranı), *mesleğe göre ortalama kazançtır*. Yoksul çalışan ve düşük ücretli kategorisine giren kadın oranı daha yüksektir.

İstihdamda eşit fırsatlar ve eşit muamele göstergeleri; *Cinsiyete göre mesleki ayırma* (toplam istihdamın %'si olarak istihdam edilen kadınlar, ISCO sınıflandırması), *ISCO-88'de istihdamda kadın payı* (11 ve 12'inci gruplar: yasa yapıcılar ve üst düzey görevliler, şirket yöneticileri), *Toplumsal cinsiyet ücret açığı* (aylık ortalama kazançta/ücretlerde kadınlar ve erkekler arasındaki % fark), *ortanca ücretin %'si olarak asgari ücrettir*.

Çalışma yaşamındaki toplumsal cinsiyet boyutlarının analizi

İşgücü piyasası kavramları ve göstergeleri ışığında Brezilya örneği incelenmiştir. Brezilya örneği ışığında Türkiye iş piyasası ve kadın istihdamı tartışılmıştır.

Modül 3: Politika giriş noktaları ve toplumsal cinsiyetin istihdam politikası önlemleriyle bütünleştirilmesi

Toplumsal cinsiyet anaakımlaştırılması için politika bütünlüğü (Makroekonomik politikalar, sektör politikaları, iş gücü piyasası politikaları)

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin makroekonomik politikalar, sektör politikaları ve iş gücü piyasası politikalarına nasıl bütünleştirilebileceği tartışılmıştır. Bu bağlamda şu hususlar ön plana çıkmıştır:

- Toplumsal cinsiyet duyarlılıklarının makroekonomik politikalarla bütünleştirilmesi

Makroekonomik politikaları teşkil eden mali ve para politikaları toplumsal cinsiyet eşitsizliğini daha da derinleştirebilecek etkilere sahip olabilir. Sıkı para politikasının üretim ve tüketim üzerindeki frenleyici etkisi nedeniyle işsizliği artırabilmekte ve kadınların ikincil iş gücü konumunda olduğu durumlarda, istihdam üzerindeki olumsuz etki kadınlar üzerinde daha fazla hissedilmektedir.

Mali politikalar ise para politikalarına göre istihdam üzerinde daha belirleyici ve ölçülebilir etkilere sahiptir. Daha yüksek hükümet harcamaları, istihdamda artışı teşvik eden büyüme ya da harcamalar ve sosyal sektörün gelişmesine yönelik kamu yatırımları kadın istihdamını teşvik edici nitelikte olabilmektedir. Yanı sıra, temel gıda maddeleri ve üretim girdilerinde (gübre ve yakıt gibi) vergi indirimleri ve kamu sübvansiyonlarının sürdürülmesi/artırılması ücretsiz çalışma yükünün azaltılması açısından yararlıdır.

Yanı sıra, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme de kamu harcamaları ve hizmetlerinin cinsiyete duyarlı şekilde verilmesi bağlamında önem arz etmektedir.

- Sektörel politikalar

Sektörel politikalar hazırlanırken iş gücü piyasasındaki toplumsal cinsiyet ayrımı göz önüne alınmalıdır. Madencilik, ağır sanayi gibi alanlarda erkekler ağırlıklı olarak istihdam edilmekteyken hizmet sektörü ve emek yoğun imalat sanayinde kadınlar daha ağırlıklıdır. Kadınlar arasında işsizlik oranları yüksekse, kimi sosyal ve hizmet sektörlerinin geliştirilmesi, kadınların teknoloji ve beceri düzeylerinin yukarı çekilmesi gibi önlemlere başvurulmalıdır.

- İstihdam yoğun kamu yatırımlarının yaygınlaştırılması: toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşım

Kamu yatırımları, kadınlar da dâhil, yeni işler yaratılmasında kullanılabilir. Örneğin, Asya finansal krizi sonrası Kore Cumhuriyeti, hak kazanma kriterlerinin esnekleştirilmesi, sosyal hizmetler ve yeşil ekonomi gibi sektörlerin kapsanmasıyla yararlanıcılar arasında kadınların payı arttı.

- Toplumsal cinsiyet duyarlılıklarının işgücü piyasası politikalarıyla bütünleştirilmesi

Kamu istihdam hizmetleri, eğitim programları ve istihdam sübvansiyonları gibi aktif iş piyasası önlemleri kadın istihdamı üzerinde olumlu etki sahibi olacaktır. Yanı sıra gerekli durumlarda pekiştirici eylemlerin (affirmative action) uygulanması gerekmektedir.

İşsizlik sigortası ve sosyal transferler /imkânlar gibi pasif iç gücü piyasası önlemleri kadın yoksulluğunun önlenmesinde etkilidir.

- Kadınların sosyal korumaya eşit erişimini sağlama

Evin ekmeğini kazanan erkek yanlılığının ve toplumsal cinsiyet açısından yanlı politikaların terk edilerek kadınlar ve erkeklere sosyal korumanın eşitlikçi biçimde genişletilmesi, özellikle kriz hallerinde özel önlemlerin alınması gereklidir. Yanı sıra en korumasız (vulnerable) gruplar da gözetilmelidir.

- İşgücü göçünde toplumsal cinsiyet

Kadınlar dünyadaki göçmen işçilerin yaklaşık yarısını oluşturmaktadır. Göç sırasında kadınlar ayrımcılık ve sömürü gibi durumlara daha fazla maruz kalmaktadır. Başta kadınlar olmak üzere göçmen işçilere, yurttaşlar olarak eşit imkânlar sağlayacak hukuksal ve sosyal korumanın yaygınlaştırılması gerekmektedir.

- Kadınların kredi ve girişimciliğe erişiminin desteklenmesi

Küçük ve mikro işletmelere kredi sağlanması için özel fırsatlar ve başta kadınlar olmak üzere işlerinden çıkarılanlar, işsizler ve faal olmayanlar için iş eğitimi bu kapsamda sayılabilecek önlemlerdir.

- Kadınların sosyal diyaloga katılımını güçlendirme

Politika diyaloglarında, özellikle istihdam politikalarının yapımı, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinde kadınların söz hakkının ve temsilinin artırılmasının önemlidir. Örneğin, Belçika'da bir istişare organındaki üyelerin azami üçte ikisinin aynı cinsiyetten olabileceği öngörülmektedir.

Emek göçü ve kadın istihdamı

Bu kısımda, kadın ve erkek göçmenlerin istihdam durumları, yoğunlaştıkları sektörler ve karşılaştıkları zorluklar, farklı ülkelere ait çeşitli verilere dayanarak tartışılmıştır.

- OECD'e göre, yabancı bir ülkede doğmuş kadın bir işçi çifte handikap yaşamakta, hem yabancı erkek işçiye hem de yerli kadın işçiye göre dezavantajlı durumdadır.
- Kadın göçmen işçiler genellikle çifte veya çoklu ayrımcılıkla karşılaşmaktadır.
- OECD, göçmen kadınların göçmen erkeklere ve yerli kadınlara göre daha az istihdam edilmesi konusunda şu gerekçeleri önermektedir: göçmenlerin çalışması üzerindeki kısıtlar, dil becerilerinin eksikliği, çocuk bakım hizmetlerinin göçmen kadınlar için sağlanmaması
- Göçmen kadınlar, göçmen erkeklere göre gelir yaratıcı imkânlara erişmekte daha fazla zorlanmaktadır.
- Göçmen kadınlar, yerli kadınlara göre daha fazla geçici işlerde çalışmaktadırlar.
- Yüksek becerili göçmen kadınlar, benzer düzeydeki yerli kadınlara göre görevde yükselme ve iş bulmada daha fazla zorluk yaşamaktadır. Yüksek becerili göçmen kadınlar ile benzer düzeydeki yerli kadınlar arasındaki istihdam farkı yüzde 20'yi aşabilmektedir.

Sosyal koruma, annelik ve kadın istihdamı

Anneliğin korunması ve iş-aile dengesi politikaları ILO'nun 183 ve 186 sayılı Sözleşmeleri ile 202 sayılı Tavsiye Kararı çerçevesinde tartışılmıştır. Söz konusu belgelerde, bağımlı çalışmanın atipik biçimlerinde olanlar dâhil çalışan tüm kadınlar için doğumda nakit ve tıbbi yardımlar, (Madde. 2, S183), tüm yurttaşlar ve çocuklar için doğum bakımı dâhil

temel sağlık hizmetleri, (par. 5.a, TK 202) ve yeterli gelir sağlayabilecek durumda olmayan ve faal yaştaki tüm yurttaşlar için doğum durumunda temel gelir güvencesi (par. 5.c, TK202) ngrlmektedir.

İş-aile dengesi politikaları, kadın istihdamı bağlamında şu gerekçelerle önem arz etmektedir: düşük doğurganlık ve yaşlanan nüfus, aile örüntülerindeki ve işgücü piyasasındaki değişiklikler, creti ödenmemiş bakım işlerinin sürüp giden eşişsiz payı, kadınların işgücü piyasasına katılımlarının teşviki ve çalışma yaşamındaki toplumsal cinsiyet eşişsizliklerinin ele alınması, yoksulluğun ve sosyal dışlanmışlığın azaltılması, ekonomik krizler ve mali konsolidasyon.

İş-aile denge politikalarının yapımında şu ilkelerin yol gösterici olacağı düşünülmektedir: Kadınların insana yakışır ücretli işlere erişiminin sağlanması, aile sorumluluklarının kolektif sorumluluklar olarak ele alınması, toplumsal cinsiyet eşişliğinin ve aile sorumluluklarının kadınlar ve erkekler arasında eşiş paylaşımının sağlanması, üreme ve bakımla ilgili duyarlılıkların en gc durumdaki kesimlere yönelik sosyal koruma önlemleri arasında yer alması, kamu harcamalarının kısıtlandığı durumlarda politikanın sosyal yatırıma ve yenilikçi çözümlere odaklanması.

Dünya zerindeki iş-aile denge politikaları incelendiğinde şu tespitler ortaya çıkmaktadır:

- Kısa izin süreleri kadınları işgücü dışına itmektedir
- İş korunmadan uzun süreli izinler ise kadının işgücü içindeki konumuna zarar verebilmektedir
- Aile sorumluluklarının üstlenilmesi kadınlar arasında daha yaygındır
- Babanın izne çıkıp aile sorumluluklarını üstlenmesi ocuk gelişimi ve toplumsal cinsiyet eşişliğiyle ilişkilidir
- Erkeklerin sorumluluk üstlenmesi şu durumlarda daha fazla olmaktadır: Yeterli süre izin sırasında ücret ödenmesi, kişisel ve başkalarına aktarılamayacak haklar, kullanımda esneklik (rneğin parçalı, kısmi zamanlı vb.)

İş-aile denge politikalarının yapımında önemli yapıtaşlarından biri de ocuk bakım hizmetleridir. ocuk bakım hizmetlerine ilişkin olarak şu konular ön plana çıkmaktadır:

- 3 yaşından küçükler (merkezlerdeki ya da evlerdeki örgün hizmetler): makul ücret karşılığı kaliteli ocuk bakım hizmetlerinin yetersizliği : “izin-bakım açığı”
- Okul ncesi eğitim: daha geniş kapsamlı, ancak çoğu kez çalışma saatlerinden daha kısa olmakta ve kıır/kent, zengin/yoksul eşişsizlikleri ileri düzeyde gerçekleşmekte
- Okul ağındaki çocuklar: okul dışı bakım hizmetleri ya iyi gelişmemiş ya da pahalı (kentinler, tatil kampları vb.)
- Acil durumlarda destek hizmetleri yetersiz
- Engelli ocuklar için erişilebilir, kaliteli ve pahalı olmayan engelli bakım hizmetlerinin yetersizliği

İş-aile denge politikalarının ulusal düzeyde oluşturulmasında şu temel alanlar ön plana çıkmaktadır:

- ILO Sözleşmeleri doğrultusunda yasal hükümler benimsenmesi, farkındalık yaratılması ve etkili uygulama
- Standart dışı, kırsal ve kendi hesabına çalışanlara odaklanmak üzere doğum ve sosyal bakım hizmetleri kapsamına tüm kadınların alınması
- Doğum ve aile sorumluluklarından hareketle ayrımcılığın önlenmesi ve ortadan kaldırılması için iş teftişinin ve yargı sistemlerinin güçlendirilmesi
- Kadınların kaliteli işlere erişiminin ve aile sorumluluklarının kadınlar ve erkekler arasında eşit paylaşımının sağlanması
- İş-aile dengesi ve anneliğin korunması bağlamındaki verilerin toplanması ve bu alandaki araştırmaların teşviki (sorumluluk üstlenme oranları, pratikteki kapsam, ayrımcılık durumları, maliyet ve yararlar)

Beceriler, istihdam edilebilirlik ve kadın girişimciliği

Türkiye’de kadınların iş bulmalarını sağlayacak becerilerin geliştirilmesi ve kadın girişimciliğinin önündeki güçlükler ve fırsatlar tartışılmış, “SWOT” (güçlü yanlar, zayıf yanlar, fırsatlar ve tehditler) analizi yapılmıştır.

Sosyal Diyalog

Bu kısımda, Türkiye’de istihdam politikalarında toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasına yönelik kurumlar ve kurumlar arası yapılar tartışılmıştır.

Modül 4: Operasyonel planlama ve uygulama araçları

Politika önceliklerinin ve kurumsal çerçevenin belirlenmesi

Bu kısımda ilk olarak istihdam politikalarının uygulanmasında kurumsal çerçevenin rolü ve önemi tartışılmıştır. Kadın istihdamındaki sorunların çözülmesi ve kadın istihdamının artırılması için yapılan eylem planları çok paydaşlı ve birden çok kuruma yükümlülük veren belgelerdir. Kurumlar arasındaki eşgüdüm ve iş birliğinin sağlanması için kurumsal çerçeve önem arz etmektedir. Kurumsal çerçeve, yapılan eylem planlarının uygulanması, izlenmesi ve sürekliliği için gerekli olduğu gibi eylem planının öncelik ve ilkelerinin kurumlar tarafından içselleştirilmesi ve yerel düzeyde tam uygulanması için de şarttır.

Etkili bir kurumsal çerçeve için şu iki unsur ön plana çıkmaktadır: Kadın istihdamına yönelik bir ulusal istihdam planının, stratejinin ya da eylem planının hazırlanmasını ve uygulanmasını destekleyen kalıcı bir yapının varlığı; yeni bir yapı oluşturmaktansa mevcut kurumların desteklenmesi/güçlendirilmesi.

Devamla, etkili kurumsal çerçeveye ilişkin olarak bazı ülkelerden örnek uygulamalar tartışılmıştır.

Kadın istihdamı politikaları üzerine operasyonel planlama

Bu kısımda bir kadın istihdamı eylem planı hazırlanabilmesi için işgücü piyasasında tespit edilen sorunlar ve toplumsal cinsiyet meselelerinden hangilerinin ele alınacağı; öncelik

taşıyan konuların ele alınmasında hangi politika alanlarının daha önemli olduğu ve öncelik taşıyan alanlarda hangi adımların atılması gerektiği tartışılmıştır. Ulusal eylem planı ile ülkenin ulusal öncelikleri (ulusal bütçe, kalkınma planı, hükümet vizyon belgesi gibi) arasında uyum olması gerektiği vurgulanmıştır.

2.3.Ulusal Teknik Ekip 2. Toplantısı (18 Eylül 2014)

18 Eylül 2014 tarihinde gerçekleştirilen ikinci Ulusal Teknik Ekip toplantısında öncelikli olarak Torino’da gerçekleştirilen eğitim değerlendirilmiş, planlanan bir sonraki çalışma ziyareti için beklentiler dile getirilmiştir. Hazırlanacak “Ulusal Kadın İstihdamı Eylem Planı” için atılacak adımlar ve öncelikler tartışılmıştır.

Hazırlanacak olan yeni eylem planında aynı noktaların tekrarlanmaması için hâlihazırda tamamlanmış olan eylem planlarının incelenip, eksik ve çakışan noktalarının bulunmasına karar verilmiştir. Ekim ayı içerisinde yapılacak olan üçüncü Ulusal Teknik Ekip toplantısı öncesi Çalışma Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Kalkınma Bakanlığı temsilcilerinin eylem planlarının karşılaştırmasını yapması ve bir sonraki toplantıda bu çalışmanın sonucunu diğer üyeler ile paylaşılması üzerinde uzlaşmaya varılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KOMİSYONA YAPILAN BAŞVURULAR

1. 09.09.2013 tarihli dilekçede İ.Ü. adlı vatandaş, yüksek lisans yapmakta olduğu üniversiteden hakaret suçlaması ile açılan soruşturma sonucunda uzaklaştırıldığını ve konunun idari yargı mahkemesine taşındığını belirtmiştir. Konu dilekçi tarafından yargıya taşındığından Komisyonumuzun yapacağı bir işlem bulunmadığı dilekçeye bildirilmiştir.
2. 05.11.2013 tarihli dilekçede Ü.G. adlı vatandaş, RTÜK yönetim kurulu üyeleri ve TRT Yönetim Kurulu üyelerinden en az birinin kadın olması yönünde yasal düzenleme yapılması talebinde bulunmuştur. Konu ile ilgili RTÜK'e bir yazı yazılmış; TRT Yönetim Kurulu üyeliklerine yapılacak adımlarda kadın erkek fırsat eşitliğinin göz önünde bulundurulmasının önemine değinilmiştir. Yapılan yazışma ile ilgili vatandaş ayrıca bilgilendirilmiştir.
3. 18.11.2013 tarihli dilekçede H.D. adlı vatandaş, ... Belediye Başkanı İ.G.'nin haksız ve keyfi olarak görev yerini değiştirdiğini, kendisine ve ailesine küfür ve hakaret ettiğini ifade etmiş; kendi pozisyonuna uygun bir göreve verilmesi ve şikâyetçi olduğu kişi hakkında gerekli idari işlemlerin başlatılması talebinde bulunmuştur. Dilekçinin hukuki yollara başvurmuş olması ve konunun 5840 sayılı Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanununda belirtilen Komisyonun görev ve yetki alanı içerisine girmemesi nedeniyle dilekçede belirtilen talepler konusunda herhangi bir işlem yapılamayacağı kişiye iletilmiştir.
4. 12.02.2014 tarihli dilekçede G.Ş. adlı vatandaş, ... Belediyesi'nde 21 yıl çalıştığını, 2010 yılında kurum içi psikolojik taciz (mobbing) nedeniyle adı geçen belediyedeki işinden ayrılmak zorunda kaldığını, geçen süre içerisinde maddi-manevi önemli mağduriyetler yaşadığını ifade etmiş; eski kadrosuna geri dönme talebinde bulunmuştur. Konu ile ilgili mezkûr belediye ile yazışmalar yapılmış; yazışma sonucu dilekçeye iletilmiştir.
5. 07.04.2014 tarihli dilekçede S.T. adlı vatandaş, işyerinde psikolojik tacize (mobbing) maruz kaldığını, psikolojik taciz çerçevesinde kendisine tahsis edilen sağlıksız çalışma ortamından dolayı kanser olduğunu ifade etmiş; ilgililer hakkında gerekli işlemlerin yapılması talebinde bulunmuştur. Konu ile ilgili Maliye Bakanlığına durumu araştırma talebi içeren bir yazı yazılmıştır.
6. 10.04.2014 tarihli dilekçede N.A.E adlı vatandaş, ... Sandığı Vakfında psikolojik tacize (mobbing) maruz kaldığını, 4857 sayılı Kanunun ilgili maddesince iş sözleşmesinin feshedilmesinin akabinde tarafına yapılması gereken ödemelerin yapılmadığını belirtmiş; mağduriyetinin giderilmesi talebinde bulunmuştur. Konu ile ilgili mezkûr Vakıf ile yazışmalar yapılmış; yazışma sonucu dilekçeye iletilmiştir.
7. 07.07.2014 tarihli dilekçede O.T. adlı vatandaş, kızının Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kadın sığınma evlerinden birine sığındığını, kendisinden herhangi bir haber alamadığını ve hayatından endişe ettiğini belirterek konu ile ilgili kendisinin

bilgilendirilmesini talep etmiştir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile görüşülmüş; görüşme sonucu dilekçiyeye bildirilmiştir.

8. Siyasette kadın ve erkeğin eşit temsil edilmesi talebini içeren N.İ. ve 2500 imzacı tarafından Dilekçe Komisyonuna gönderilen başvuru; Dilekçe Komisyonu tarafından 18.08.2014 tarihinde konusu itibariyle Komisyonun çalışma alanına girmesi sebebiyle Komisyona gönderilmiştir. Dilekçilere, Komisyonun kadın ve erkeğin eşit temsili alanında yaptığı çalışmalar hakkında ayrıntılı bilgi veren bir yazı yazılmıştır.
9. 02.09.2014 tarihli dilekçede K.S. adlı vatandaş çalıştığı ... İl Sağlık Müdürlüğünde üstleri ve çalışma arkadaşları tarafından psikolojik taciz ve kötü muameleye maruz kaldığını bildirmiştir. Söz konusu dilekçenin işlemi devam etmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

KOMİSYONA HAVALA EDİLEN TASARI VE TEKLİFLER

Komisyon, 5840 sayılı Kanunun 3'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının (a) bendine göre "Kendisine esas veya tali olarak havale edilen işleri görüşmek, Başkanlığın talebi üzerine ya da istenildiğinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan kanun tasarı ve teklifleri ile kanun hükmünde kararnamelelerin kadın erkek eşitliği konusunda T.C. Anayasasına, uluslararası gelişmelere ve yükümlülöklere uygunluğunu inceleyerek ihtisas komisyonlarına görüş sunmak"la görevlidir.

Komisyonla 24. Dönem 4. Yasama Yılında tali komisyon olarak 42 teklif ve 3 tasarı havale edilmiştir. 2 tasarı ve 7 teklif Komisyonla görüşölmüş ve komisyon raporları esas komisyonla **uygun görüşle** gönderilmiştir. Havale edilen tekliflerden beşi esas komisyonun raporunu vermesi sebebiyle iade edilmiştir.

4. yasama yılında Komisyonla havale edilen kanun teklif ve tasarıları şunlardır:

- 1. İş Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi:** Teklif ile, iş ilişkisinde cinsel kimliğe ve cinsel yönelime dayalı ayrımcılık yapılmasının engellenmesi öngörülmektedir. Teklif, Esas Komisyon raporunu verdiği için iade edilmiştir.
- 2. 4857 Sayılı İş Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi:** Teklif ile, İş Kanunu kapsamında çalışanlara eşinin doğum yapması hâlinde isteğı üzerine on gün babalık izni, kendisinin veya çocuğunun evlenmesi ya da eşinin, çocuğunun, kendisinin veya eşinin ana, baba ve kardeşinin ölümü hâlinde isteğı üzerine yedi gün izin verilmesi öngörülmektedir.
- 3. 4857 İş Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi:** Teklif ile, işçi ve memurlar arasında eşi doğum yapan babalara sağlanan izin hakkı konusundaki farkın giderilerek işçi babalara da memurlarda olduğu gibi on günlük babalık izni verilmesi, kadınların süt izni konusundaki farkın giderilerek işçi kadınlara da memurlarda olduğu gibi çocuklarını emzirmeleri için doğum sonrası yeniden çalışmaya başladıkları günden itibaren ilk altı ayda günde üç saat, ikinci altı ayda günde bir buçuk saat süt izni verilmesi amaçlanmaktadır.
- 4. Türkiye Büyük Millet Meclisi İctüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İctüzük Teklifi:** Teklif, Esas Komisyon raporunu verdiği için iade edilmiştir.
- 5. Medeni Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi:** Teklif ile evlenen eşlerin, anlaşarak eşlerden birinin soyadını ya da her iki eşin evlenmeden önceki soyadını ortak soyadı olarak seçebilmesi veya eşlerin ortak soyadı seçmeden evlenmeden önceki soyadlarını kullanabilmesi amaçlanmaktadır.

6. ***Siyasi Partiler Kanunu ve Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi:*** Teklif ile; siyasi partilerin, milletvekilli genel veya ara seçimlerinde adaylık için müracaat eden ve adaylığı uygun bulunanlar arasından adayların tespitini ilçe seçim kurullarının yönetiminde serbest, eşit, gizli oy açık tasnif esaslarına göre, genel seçim için kabul edilen seçim çevresini esas alarak, tüm üyelerin katılacağı ön seçimle belirlemesi; Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının % 5'ini aşmamak üzere, ilini, seçim çevresini, aday listesindeki sırasını, aday tespitinde her bir cinsiyetin en az yüzde otuz üç temsil ve katılımı gözetilerek il seçim kuruluna gönderilmesi öngörülmektedir.
7. ***Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi:*** Teklif ile siyasi partilere ve belediyelere bir kadın ve erkek temsiliyetinden oluşan eşbaşkanlık sisteminin getirilmesi amaçlanmaktadır.
8. ***5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi:*** Teklif ile Bağ-Kur'lu kadınların SSK'lı kadınların faydalandırıldığı tüm doğum haklarından faydalandırılması amaçlanmaktadır.
9. ***2820 Sayılı Seçim Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi:*** Teklif ile; siyasi partilerin merkez disiplin kurulu, il kongresi delegeleri ve il yönetim kurulu üyelerinin en az üçte birinin farklı cinsiyetlerden oluşması; siyasi partilerin, milletvekilli genel veya ara seçimlerinde gösterecekleri adayların en az üçte birinin farklı cinsiyetlerden oluşması öngörülmektedir.
10. ***Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi:*** Teklif ile 5510 sayılı Kanun'da değişiklik yapılmak suretiyle, ev hizmetlerinde gündelik olarak sürekli olmayan bir şekilde çalışanların sigortalı sayılmamasına ilişkin hükmün yürürlükten kaldırılması ve ev hizmetlerinde çalışanlar için işverenlerince asgari ücretin günlük tutarının yüzde 30'u oranında sosyal güvenlik primi, yüzde 5'i oranında da kıdem tazminatı primi ödenmesi öngörülmektedir.
11. ***4857 Sayılı İş Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi:*** Teklif ile, işverenlerin elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör ve kamu iş yerlerinde, kadın sığınma evinde en az altı ay kalmış olan kadınları çalıştırmakla yükümlü olması ve terör olaylarının etkisiyle malul sayılmayacak şekilde yaralananların çalıştırılma yükümlülüğü kapsamında çıkarılarak, engellilerin zorunlu çalıştırılma oranının artırılması öngörülmektedir.
12. ***Türk Ceza Kanununda ve Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi:*** Teklif ile eski eşe, nişanlıya ya da eski nişanlıya karşı; kadınlara kadın olmaları nedeniyle cinsel yönelim ve cinsel kimliği nedeniyle; ailenin bir ferdi, mağdurla evlilik dışı ilişki yaşayan veya aynı çatı altında yaşayan bir kimse tarafından

işlenen kasten öldürme, kasten yaralama, eziyet, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, tehdit suçlarında hükmedilecek cezaların artırılması, bu suçlardan hüküm giyenlerin takdiri indirim nedenlerinden ve aftan yararlandırılmaması, kadın örgütlerinin de kadınlara veya cinsiyete dayalı her türlü suçtan mağdur olanların kamu davalarına katılabilmeleri amaçlanmaktadır.

13. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi: Teklif ile, analık hali ve gebelik nedeniyle sunulan sağlık hizmetlerinin katkı payı alınmayacak sağlık hizmetleri arasında sayılması öngörülmektedir.

14. Devlet Memurları Kanunu ve İş Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi: Teklif ile, 657 sayılı Kanuna tabi kamu kurum ve kuruluşları ile 4857 sayılı Kanuna tabi özel sektör ya da kamu iş yerlerinde %1 oranında altı aydan fazla kadın sığınma evinde kalan ve iş başvurusunda bulunan kadınların çalıştırılması zorunluluğu öngörülmektedir.

15. Milletvekili Seçimi Kanunu, Siyasi Partiler Kanunu ile Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi:

16. Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi: Teklif ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda değişiklik yapılmak suretiyle, mevcut düzenlemede on hafta olan isteğe bağlı kürtaj süresinin yirmi haftaya kadar uzatılarak gebelik süresi yirmi haftadan fazla olan kadının çocuğunu isteyerek düşürmesi halinde, bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunması amaçlanmaktadır.

17. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi: Teklif ile; sıfır altı yaş arasında çocuğu bulunan ve koşullu salıverilmesine üç yıl veya daha az süre kalan kadın hükümlülerin denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı öngörülmektedir.

18. Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi: Teklif ile, dini nikahla gerçekleştirilen çocuk yaşta evliliklerin engellenmesi amacıyla resmi nikah yapılmadan dini nikahın yapılmasına dair cezai yaptırımın artırılması öngörülmektedir. Komisyon teklifi görüşmüş, raporunu Esas Komisyon'a göndermiştir.

19. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi: Teklif ile, 5510 sayılı Kanun'da değişiklik yapılmak suretiyle, işverenin işyerinde ücretsiz çalışan eşinin sigortalı sayılmamasına ilişkin hükmün yürürlükten kaldırılması ve işverenin işyerinde sigortasız ve ücretsiz çalışan eşlerine sigortasız çalıştıkları süreleri borçlanabilme imkanı verilmesi amaçlanmaktadır. Teklif, Esas Komisyon raporunu verdiği için iade edilmiştir.

- 20. Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi:** Teklif ile, kişinin cinsiyeti veya cinsel yönelimi sebebiyle işlenen cinayetlerin ve uğradığı şiddetin önüne geçilmesine yönelik düzenlemeler yapılması ve bu tür suçlarda cezai indirim uygulanmaması öngörülmektedir.
- 21. Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi:** Teklif ile, çocuğu cinsel yönden istismar suçunun cezası artırılmakta; bu suçtan dolayı verilen cezaların para cezasına çevrilemeyeceği, ertelenemeyeceği ve bu suç nedeniyle açılan davalarda zamanaşımı işlemeyeceği, verilen cezalarda indirim uygulanamayacağı hükme bağlanmakta; cebir, tehdit ve hile olmaksızın, on beş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunma suçunun cezası artırılmakta; evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeksizin bir evlenme için dinî tören yapan kişiye verilecek ceza, dinî tören için müracaat edenlerden birinin 17 yaşını doldurmamış olması halinde iki katına kadar artırılmaktadır. Komisyon teklifi görüşmüş, raporunu Esas Komisyon'a göndermiştir.
- 22. Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi:** Teklif ile aralarında evlenme olmaksızın evlenenin dinsel törenini yaptıran hakkında en az iki yıl hapis cezasının verilmesi, evlenme akdinin Kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören yapan kimse hakkında en az iki yıl hapis cezası verilmesi öngörülmektedir. Komisyon teklifi görüşmüş, raporunu Esas Komisyon'a göndermiştir.
- 23. Türk Medeni Kanunu ve Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi:** Teklif ile on sekiz yaşını doldurmayan kişilerin evlenememesi ve evlenme akdi olmadan dinsel tören yapanlara verilen cezaların artırılması öngörülmektedir. Komisyon teklifi görüşmüş, raporunu Esas Komisyon'a göndermiştir.
- 24. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi:** Teklif ile sigortalı kadın esnaf ve sanatkârlar ile çiftçilere doğum borçlanması imkânı sağlanması ve sigortalılık başlangıç tarihinden önceki doğumların da borçlanılabilmesi öngörülmektedir. Teklif, Esas Komisyon raporunu verdiği için iade edilmiştir.
- 25. Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi:** Teklif ile, kadın sığınma evlerinde veya benzeri yerlerde kalan kadınların oy kullanmasının sağlanması amaçlanmaktadır.
- 26. Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun Teklifi:** Teklif ile Türk Ceza Kanunu'nda cinsel taciz ve tecavüz vakalarında şikâyet şartının kaldırılması, tecavüz suçlarının cezalarının artırılması, cezalarda indirim yapılmaması ile 18 yaş altı çocuklara yönelik her türlü cinsel davranışın çocukların cinsel istismarı

olarak düzenlenmesi öngörülmektedir. Komisyon teklifi görüşmüş, raporunu Esas Komisyon'a göndermiştir.

27. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi: Teklif ile töre ve namus saiki ile işlenen cinayetlere ilişkin cezanın ağırlaştırılması öngörülmektedir.

28. Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı: Tasarı ile, nitelikli hırsızlık suçlarıyla daha etkin mücadele edilebilmesi amacıyla bu suçların cezalarının artırılması; cinsel dokunulmazlığa karşı suçların yeniden düzenlenmesi ve bu suçlar için öngörülen cezaların önemli ölçüde artırılması; uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti ile kullanma suçlarıyla daha etkin mücadele edilebilmesi amacıyla bu suçlar için belirlenen cezaların artırılması; uyuşturucu ve uyarıcı madde kullananlar hakkında uygulanan tedavi ve denetimli serbestlik tedbirinin daha etkin hale getirilmesi; esrar elde etmek amacıyla kenevir ekme suçunun cezasının artırılması; sulh ceza mahkemelerinin kaldırılması ve bu mahkemelerin görev alanına giren suçlara ilişkin yargılamaların asliye ceza mahkemelerine devredilmesi; soruşturma aşamasında hâkim tarafından verilmesi gereken kararları vermek üzere sulh ceza hâkimliklerinin oluşturulması; bölge idare mahkemelerinin istinaf mercii olarak yapılandırılması ve bu değişiklik doğrultusunda başvuru usulü ile inceleme ve yargılama usulüne ilişkin hükümlerin getirilmesi; bölge idare mahkemelerince verilecek karar türlerinin yeniden düzenlenmesi; ilk derece mahkemelerince verilecek ve kesin olması sebebiyle istinaf ya da temyiz yoluna başvurulamayacak kararların düzenlenmesi ve aynı zamanda istinaf incelemesi için bölge idare mahkemelerine gelen davaların incelenme ve karara bağlanma usulünün belirlenmesi; bölge idare mahkemelerinin teşkilat yapısının istinaf kanun yolu incelemesine uygun hale getirilmesi; Yargıtay dairelerinin daha verimli çalışabilmeleri amacıyla Yargıtay'daki hukuk ve ceza dairesi sayılarının kanunla düzenlenmesinden vazgeçilerek daireler arasındaki görev dağılımının, yıl içinde gelen dosya sayısına bağlı olarak ihtiyaca göre Yargıtay Büyük Genel Kurulu tarafından belirlenmesi; Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun asıl üye sayısının sekizden on ikiye çıkarılması öngörülmektedir. Komisyon tasarımı görüşmüş, raporunu Esas Komisyon'a göndermiştir.

29. Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi: Teklif ile, çocuğa karşı işlenen cinsel suçların cezalarının artırılması, mağdurun yaş sınırının 18'e yükseltilmesi, mevcut kanunda suçun ağırlaştırıcı nedeni olarak düzenlenen "suç sonucunda mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulması" şartının kaldırılarak cezanın alt sınırının 20 yıl olması öngörülmektedir.

30. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi (BM Kadın) Arasında BM Kadın Avrupa ve Orta Asya Bölge Ofisinin İstanbulda Kurulmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı: Tasarı ile Birleşmiş Milletler (BM) Kadın

Avrupa ve Orta Asya Bölge Ofisi'nin İstanbul'da kurulmasını amaçlayan anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunması öngörülmektedir. Komisyon tasarısı görüşmüş, raporunu Esas Komisyon'a göndermiştir.

31. Türk Ceza Kanunu ile Siyasi Partiler Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi: Teklif ile, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar yeniden düzenlenmekte ve cezaları artırılmakta, nitelikli hırsızlık suçlarının ağırlaştırıcı nedenleri yeniden düzenlenmekte ve cezaları artırılmakta; Anayasa Mahkemesince temelli kapatılan veya siyasi parti siciline kayıtlı bulunan siyasi partilerin isimleri, amblemleri, rumuzları, rozetleri ve benzeri işaretlerinin aynen veya iltibasa mahal verecek şekilde kullanılması yasağı düzenlenmekte ve müeyyideye bağlanmakta, siyasi partilerin tutmak zorunda oldukları defter ve kayıtları elektronik ortamda tutabilmelerine imkan tanınmaktadır. Teklif, Esas Komisyon raporunu verdiği için iade edilmiştir.

32. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi: Teklif ile Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna ek madde eklenmek suretiyle kadını korumak, kadına karşı şiddeti engellemek ve önleyici tedbirleri almakla görevli olan kolluk kuvveti, mülki amir, hâkim ve benzeri görevlilerin kadına yönelik şiddet sonucu meydana gelen sakatlanma, ağır yaralanma ve ölümlerde sorumluluklarının artırılması ve tazminat yükümlülüğü altına alınmaları amaçlanmaktadır.

33. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi: Teklif ile çocukların cinsel istismarı suçuna ilişkin Türk Ceza Kanunundaki cezaların ağırlaştırılması ve 'reşit olmayanla cinsel ilişki' suçunun ayrı bir madde başlığı yerine 'çocukların cinsel istismarı' kapsamında değerlendirilmesi öngörülmektedir.

34. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi: Teklif ile, eşi doğum yapan memura isteği hâlinde sekiz hafta babalık izni verilmesi öngörülmektedir.

35. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi: Teklif ile, sigortalılık başlangıç tarihinden önceki doğumların borçlanılabilmesi, 4/B ve 4/C iştirakçisi olan kadınlara da doğum borçlanması yapabileme imkanı verilmesi öngörülmektedir.

36. Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi: Teklif ile, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi ve kadının siyasi ve ekonomik hayata katılımının artırılması amacıyla Kamu İktisadi Teşebbüslerinin yönetim kurulları ve komiteleri ile bağlı ortaklıkların yönetim kurulları üyeliklerine cinsiyet kotası uygulaması getirilmesi öngörülmektedir.

37. Türk Ticaret Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi: Teklif ile anonim şirketin esas sözleşmeyle atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş

yönetim kurulu üyelerinin sayısı birden fazla ise her cinsiyetten en az bir üyenin atanması ve bu düzenlemenin Türk Ticaret Kanununda belirtilen şirketlerin yönetim kurulu ve komiteleri için de uygulanması öngörülmektedir.

38. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına

Dair Kanun Teklifi: Teklif ile hükümlülerin dış dünyaya uyumlarını sağlamak, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini ve güçlendirmelerini temin etmek amacıyla; koşullu salıverilmesine iki yıl veya daha az süre kalan iyi halli hükümlülerin talebi halinde cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazı, infaz hâkimi tarafından karar verilebilme koşullarının keyfiyete yer vermeyecek düzeye getirilmesi ve iki yıl süre koşulunun yeterli olması, sıfır-altı yaş grubunda çocuğu bulunan kadın hükümlülere yönelik üç yıl koşulunun getirilmesi, hasta, engelli yahut yaşlı hükümlülerin rapor almalarında Adli Tıp Kurumu'nun tek yetkili organ olmasının önüne geçilmesi öngörülmektedir.

39. 5434 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda Değişiklik

Yapılmasına Dair Kanun Teklifi: Teklif ile, cinsiyet değiştiren hak sahiplerinin Kanun kapsamındaki işlemlerinin başvuru esnasında mevcut olan nüfus cüzdanlarındaki cinsiyet bilgisi esas alınarak yapılması öngörülmektedir.

40. Terörle Mücadele Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında

Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi: Teklif ile, terör suçları ve terör amacıyla işlenen suçlarda ceza artırımının kaldırılması, koşullu salıverilmeye ilişkin istisnalara son verilmesi, koşullu salıverilme için cezaevinde geçirilmesi gereken sürelerin azaltılması ve cinsel dokunulmazlığa ilişkin suçlarda koşullu salıverilme için gereken sürenin artırılması öngörülmektedir.

41. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi:

Teklif ile cinsiyet değiştirmek için gereken, üreme yeteneğinden sürekli biçimde yoksun bulunduğunu belgeleme şartının kaldırılması amaçlanmaktadır.

42. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi:

Teklif ile, transseksüel bireylerin cinsiyet değiştirme prosedürlerini uygulayabilmesi için gereken evlilik birliği içinde olmama şartının kaldırılması öngörülmektedir.

43. Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesinin Onaylanmasının

Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı: Tasarı ile insan ticaretini önlemeyi ve insan ticareti ile mücadelede uluslararası iş birliğini hedefleyen Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısının onaylanmasının uygun bulunması amaçlanmaktadır.

44. Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi:

Teklif ile, 657 ve 4857 sayılı Kanunlarda değişiklik yapılarak doğumdan sonra kadınların

kullanabilecekleri on altı haftalık izin süresinin kırk haftaya çıkarılması, erkeklere doğumdan sonra on iki haftalık ebeveyn izni verilmesi ve 0-6 yaş grubundaki en az elli çocuk için işverene kreş ve bakımevi açması zorunluluğu getirilmesi hedeflenmektedir.

45. 2972 Sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 5393 Sayılı Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi: Teklif ile; belediye, büyükşehir belediyesi, siyasi partilerin genel başkanlık, il ve ilçe başkanlıklarının eş başkanlık şeklinde yeniden düzenlenerek eş başkanlardan en az birinin kadın olması şartı getirilmesi, il genel meclisi ile belediye meclisi üyelerinin seçiminde %50 kadın kotasının zorunlu tutulması öngörülmektedir.

2. Yasama Yılında Komisyona havale edilip 4. Yasama Yılında görüşülen kanun teklifi:

Türk Medeni Kanununda ve Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi: Teklif ile; evlenme yaşının on sekize çıkarılması için 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda, çocukların cinsel istismarı ve reşit olmayanla cinsel ilişki suçlarının oluşmasında bu suçların mağduru olan çocukların yaşının on sekize çıkarılması için ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda değişiklik yapılması öngörülmektedir. Komisyon teklifi görüşmüş, raporunu Esas Komisyon'a göndermiştir.

3. Yasama Yılında Komisyona havale edilip 4. Yasama Yılında görüşülen kanun teklifi:

Türk Ceza Kanunu ve Türk Medeni Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi:

Teklif ile; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda değişiklik yapılmak suretiyle, faili meçhul cinayetlerde zamanaşımının kaldırılması ile kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla evlenme yaşının 18'e yükseltilmesi ve 5237 sayılı Kanun kapsamında evlenme akdini usulüne uygun bir şekilde gerçekleştirilmeyen kişilere verilen cezaların alt ve üst sınırının yeniden düzenlenmesi öngörülmektedir. Komisyon teklifi görüşmüş, raporunu Esas Komisyon'a göndermiştir.

